

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

ВІДДІЛ З ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

Інтернет: прецедентне право Європейського Суду з прав людини

(станом на червень 2015 року)

© Рада Європи / Європейський Суд з прав людини,
доповнення: станом на червень 2015

© Переклад на українську мову здійснено: адвокатом, Головою Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, Першим проректором Вищої школи адвокатури, кандидатом юридичних наук, доцентом, магістром державної служби Олександром Дроздовим та адвокатом, помічником Першого проректора Вищої школи адвокатури, аспірантом кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна Оленою Дроздовою.

Даний звіт доступний англійською мовою за посиланням www.echr.coe.int (Прецедентна практика - Аналіз прецедентної практики - Звіти про проведення досліджень).

Даний звіт був підготовлений Відділом досліджень та Європейський Суд не несе відповідальності за його зміст; він може підлягати редакційним змінам.

ЗМІСТ

ВСТУП

I. ПИТАННЯ ЮРИСДИКЦІЇ

II. Захист інформації і питання зберігання, які мають відношення до Інтернету

- (1) Сфера дії статті 8 та особиста інформація*
- (2) Основні принципи зберігання інформації, викладені в прецедентному праві Суду*
- (3) Інформація, отримана в ході спостереження*
- (4) Зняття та зберігання відбитків пальців або клітинного матеріалу та зберігання профілю ДНК*
- (5) Зберігання іншої особистої інформації у відкритих базах даних*
- (6) Захист інформації зі спеціальним посиланням в Інтернеті*

III. Інтернет і свобода вираження поглядів

- (1) Загальні принципи Європейського Суду стосовно свободи вираження поглядів, застосовуються до публікацій в Інтернеті*
- (2) Під час тлумачення Конвенції "в світлі сучасних умов" необхідно брати до уваги особливий характер Інтернету як "сучасного засобу передачі інформації"*
 - a) Принципи*
 - b) Обмеження*
- (3) Обмеження, які можуть бути необхідні в контексті Інтернету (стаття 10 § 2)*
- (4) «Обов'язки та відповідальність» portalу новин в Інтернеті стосовно онлайн коментарів користувачів*
- (5) Публікації преси в Інтернеті: посилення "обов'язків і відповідальності" журналістів*
- (6) Більш високий рівень захисту свободи вираження поглядів стосовно політичних, військових і полемічних питань в Інтернеті*
 - a) Принципи*
 - b) Ступінь допустимої політичної критики*
 - c) Межі допустимої критики*

IV. Інтернет і інтелектуальна власність

- (1) Подання*

(2) Інтелектуальна власність підпадає під сферу дії статті 1 Протоколу N 1 до Конвенції

- a) Права власності*
- b) Моральне право*
- c) Висновки*

V. Доступ до інформації і інтернету відповідно до статті 10 конвенції

(1) Застосування статті 10

(2) Зобов'язання Держави

(3) Останні розробки

(4) Обмеження

(5) Доступ до Інтернету

(6) Висновок

VI. Зобов'язання держав у боротьбі з насильством та іншою злочинною або незаконною діяльністю в інтернеті

(1) Інтернет: позитивні зобов'язання Держав і захист прав осіб

- a) Захист осіб, які перебувають в уразливому становищі, включаючи дітей і неповнолітніх*
- b) Публікація в Інтернеті фотографій, зображуючих статеві акти*
- c) Інтернет та наклеп, погрози, образи*
- d) Захист іммігрантів та іноземців*
- e) Розголошення фінансових даних та даних про матеріальний добробут*
- f) Захист спілкування в Інтернеті та зобов'язання держави*

(2) Позитивні зобов'язання для запобігання насильства та іншої злочинної та незаконної діяльності, які розвинуті в інших контекстах

a) Позитивні зобов'язання для захисту осіб від рабства та торгівлі людьми відповідно до статті 4

b) Позитивні зобов'язання для боротьби з расизмом, ненависними висловлюваннями, дискримінацією, нетолерантністю та прославленням насильства та тероризму

ДОДАТОК Список постанов та рішень

ВСТУП

На вимогу Генерального директорату з прав людини і дотримання законності, Науково-дослідний відділ та бібліотека реєстратури Європейського суду з прав людини оновили звіт про "Інтернет: прецедентне право Європейського суду з прав людини", опублікованому в червні 2011 року.

Ця остання версія, оновлена в червні 2015 року, охоплює прецедентне право Суду стосовно різних суміжних або взаємопов'язаних суб'єктів. Головні судові рішення відповідним чином цитуються в різних місцях. В цьому і полягає додаткова цінність даного дослідження: воно пропонує наскрізний підхід, заснований на чіткому, доцільному, готовому до використання інформації підході. Складний предмет, який описується тут, стосується центрів інтересу на різних рівнях.

Доповідь забезпечує надійний, сучасний доступ – лінію, яка безпечно орієнтує читача серед рішень Суду та невіршених справ, що стосуються Інтернету, галузі права, яка постійно розвивається.

I. ПИТАННЯ ЮРИСДИКЦІЇ

Відділу досліджень було доручено вивчити юриспруденцію Суду з питань юрисдикції, пов'язаних з Інтернетом. З самого початку необхідно зазначити, що термін "юрисдикція" головним чином означає повноваження суду з розгляду та вирішення справи або з видачі певного розпорядження. Однак, цей термін також вживається для позначення територіальних меж, в межах яких може здійснюватися юрисдикція суду. В цьому відношенні корисним було б враховувати, що юрисдикція є аспектом суверенітету Держави і з цієї причини має географічні кордони держави (Ол-Скайні та інші проти Сполученого Королівства (ВП) № 55721/07, § 131, ЄСПЛ 2011).

Однак, операції або публікації в Інтернеті, зазвичай перетинають багато кордонів. Іншими словами, в більшості випадків в справах, що стосуються Інтернету, присутній транскордонний елемент. Це викликає, серед іншого, питання з приводу обставин, при яких суд може здійснювати юрисдикцію щодо відповідача, що перебуває або проживає в країні, відмінній від тієї, в якій була подана скарга про передбачуваний злочин або цивільно-правове правопорушення, скоєне через Інтернет.

Це питання, однак, повинне в першу чергу вирішуватися національними судами, які застосовують відповідні принципи міжнародного приватного права з питання юрисдикції. Це питання безпосередньо не стосується Європейського Суду. Дійсно, це було підтверджено в справі Премініні проти Росії (скарга № 44973/04, 10 лютого 2011 року). Заявниками виступали два російських громадянина, які проживають в Росії. У Росії вони перебували в ув'язненні за підозрою у зломі онлайн системи безпеки американського банку "Грін Пойнт Бенк" в 2001 році та крадіжку бази даних клієнтів і вимаганні грошей в обмін на обіцянку не публікувати базу даних в Інтернеті. Перший заявник скаржився на побиття в період попереднього ув'язнення і відсутність ефективного перегляду його клопотання про звільнення з-під варті. Справа розглядалася російськими судами, які встановили, що вони мали компетенцію на розгляд справи. Компетенція російських судів з розгляду справи не була оскаржена в Європейському Суді. Таким чином, Європейський

Суд просто розглянув поставлені перед ним питання, а саме, скарги на утримання під вартою відповідно до статей 3 та 5 Конвенції, без будь-якого іншого посилання до юрисдикції. Так само, ніхто не поставив під сумнів компетентність судів Туреччини у прийнятті рішення заборонити доступ до сайтів Google та всіх інших сайтів цієї системи (Ахмет Ілдірім проти Туреччини, № 3111/10, § 67, ЄСПЛ 2012)

На цій стадії важливо пам'ятати про те, що Європейський Суд буде здійснювати свою "юрисдикцію" тільки якщо можливо буде встановити, що передбачуване порушення будь-яким чином стосується Високих Договірних Сторін Конвенції або можливо буде встановити, що передбачуване порушення мало місце в межах юрисдикції одного з цих Держав. Якщо ці умови не можуть бути виконані, скарга буде відхилена з міркувань, пов'язаних з географічною або особистою непідсудністю. Таким чином, можливо, що традиційна прецедентна практика Європейського Суду з підстав неприйнятності, пов'язаними з географічною або особистою непідсудністю може мати значення в справах, що стосуються Інтернету в майбутньому. В цьому відношенні Рішення Європейського Суду у справі Бен ель Махі проти Данії (№5853/06, ЄСПЛ 2006-XV) може мати особливе значення для вирішення майбутніх справ, що стосуються Інтернету. У справі Бен ель Махі Суд встановив відсутність юрисдикційного зв'язку між заявниками, один з яких був громадянином Марокко і два - Марокканськими асоціаціями, зареєстрованими в Марокко - і відповідною державою-членом, Данією. Не можна було стверджувати, що заявники підпадали під юрисдикцію Данії через здійснення екстратериторіальні дії, яке в даному випадку полягало в опублікуванні карикатур. Відповідно, скарга була визнана несумісною з положеннями Конвенції та непринятною відповідно до статті 35 §§ 3 та 4 Конвенції.

Нещодавні рішення справ (Катан та інші проти Республіки Молдови та Росії [ВП], № 43370/04, 8252/05 і 18454/06, § 103-115, ЄСПЛ 2012 (витяги) та Джалауд проти Нідерландів [ВП], №. 47708/08, ЄСПЛ 2014 рік) звужують сферу застосування поняття "юрисдикції", хоча і в зовсім іншому контексті. Проте вони встановлюють керівні принципи, які застосовуються для здійснення договірною державою своєї "юрисдикції" за межами її території відповідно до змісту статті 1 Конвенції. Зокрема, можуть виникати ситуації, в яких злочинні дії вчиняються за межами національних кордонів, але тим не менш підпадає під "екстратериторіальну юрисдикцію" держави для виконання цілей Конвенції. Ключовим фактором є використання державою-членом ефективної влади та здійснення контролю за межами своєї національної території. Суд також засновує свої рішення відповідно до правил міжнародного закону (див., наприклад, Хірсі Джамаа та інші проти Італії [ВП], № 27765/09, ЄСПЛ 2012).

Відповідальність в таких випадках виникає з того факту, що стаття 1 не може бути тлумачитися як така, що дозволяє договірній державі здійснювати порушення Конвенції на території іншої держави, в той час як на своїй власній території вона б не мала права на вчинення таких дій.

Підсумовуючи вищесказане, дії, скоєні на території іншої держави, повинні підпадати під «юрисдикцією» іншої держави як "екстра територіальна дія" не є апріорі (див. для порівняння, Бен Ель Махі проти Данії, згадуване вище).

Крім цього, дослідження показує, що в даний час лише мала частина справ, що стосуються Інтернету, мають відношення до "питання юрисдикції". Зокрема, можна згадати справу Перрін проти Сполученого Королівства (№ 5446/03, ЄСПЛ 2005-XI). Справа стосувалася засудження заявника за публікацію на сайті в Інтернеті статті непристойного характеру. Заявником виступав громадянин Франції, який проживав в Сполученому Королівстві. Сайт в Інтернеті підтримувався і контролювався компанією, зареєстрованою в Сполучених Штатах Америки, яка вела свою діяльність відповідно до всіх місцевих законів. Заявник був утримувачем контрольного пакету акцій компанії. Суд погодився з доказами Апеляційного суду, а саме, з тим, що, якби суди Сполученого Королівства могли розглядати пов'язані з публікаціями справи, тільки якщо місце публікації, які підпадали під юрисдикцію судів, це заохочувало б видавців до публікації матеріалу в країнах, в яких можливість переслідування невелика. Суд далі встановив, що, як постійний житель Сполученого Королівства, заявник не міг стверджувати, що закони Сполученого Королівства були не об'єктивно доступні йому. Більш того, він здійснював професійну діяльність за допомогою сайту в Інтернеті і, отже, можна було очікувати, що при здійсненні своєї діяльності він діяв з високим ступенем обачності і звертався за юридичними консультаціями. Щодо пропорційності засудження заявника цікаво було б відзначити, що той факт, що поширення відповідних зображень могло бути законним в інших Договірних Державах, включаючи ті, які не є Сторонами Конвенції, таких як Сполучені Штати, не означав для Суду того, що, заборонивши таке поширення в межах своєї території і піддавши переслідуванню і засудженню заявника, Держава-відповідач перевищила існуючі межі свободи розсуду. Європейський Суд визнав скаргу явно необґрунтованою у розумінні статті 35 § 3 Конвенції.

Коли справа підпадає під юрисдикцію судів в державі, проти якої подана заява, Суд не може замінити себе національними судами. Заявник не був згодним з цим. Він стверджував, що суди повинні застосувати інше законодавство в цій справі, зокрема європейське законодавство, яке керує інтернет-провайдерами. Позиція суду чітка: це не його службові обов'язки «висловити думку про доцільність методів, обраних законодавчим органом держави-відповідача для регулювання даної сфери. Його завдання полягає у визначенні чи прийняті ним методи і наслідки, які вони тягнуть за собою, відповідають Конвенції "(Делфі АС проти Естонії [ВП], №. 64569/09, § 127 16 червня 2015 р.)".

II. ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ І ПИТАННЯ ЗБЕРІГАННЯ, ЯКІ МАЮТЬ ВІДНОШЕННЯ ДО ІНТЕРНЕТУ

(1) Сфера дії статті 8 та особиста інформація

Відповідно до Конвенції Ради Європи 1981 року про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних, "дані особистого характеру" визначаються як будь-яка інформація, що стосується певного або такого, що піддається ідентифікації особи.

Захист і зберігання даних особистого характеру, очевидно, потрапляє в сферу дії приватного життя, захищену статтею 8 Конвенції. Стаття 8 включає широке коло питань - а саме, особисте та сімейне життя, будинок і кореспонденцію:

Стаття 8

1. Кожен має право на повагу до свого особистого та сімейного життя, свого житла та кореспонденції.
2. Не допускається втручання органів державної влади у здійснення цього права, за винятком випадків, коли таке втручання здійснюється відповідно до закону і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, громадського порядку та економічного добробуту країни, з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших осіб.

Дійсно, Європейський Суд вказав, що захист особистих даних має найважливіше значення для можливості особи використовувати право на недоторканність особистого і сімейного життя (С. та Марпер проти Сполученого Королівства № 30562/04 та 30566/04, § 41, 4 грудня 2008 р.)

Принцип полягає в тому, що стаття 8 захищає особисту інформацію, яка на законній підставі не може бути опублікована без особистої згоди (Флінкіла та інші проти Фінляндії, № 25576/04, § 75, 6 квітня 2010 року; Саарісто та інші проти Фінляндії, №184/06, § 61, 12 жовтня 2010 року), таку, як їх домашня адрес, наприклад (Алкая проти Туреччини, № 42811/06, 9 жовтня 2012 року).

Публікація інформації про особу, зі згадуванням повного ім'я людини регулярно становить втручання в право на повагу особистого життя (Кур'єр Цайтунгсферлаг та Друкерей ГмБХ проти Австрії (№ 2), №1593/06, 19 червня 2012 року). Використання ім'я особи самостійно, без її згоди може також, в деяких випадках, вважатися втручанням в особисте життя людини, наприклад, коли ім'я згадується в контексті, який дозволяє легко ідентифікувати особу та коли воно використовується для реклами (Болен проти Німеччини, №53495/09, § 45 19 лютого 2015 року).

Приватне життя включає таємницю передачі інформації, що охоплює безпеку і секретність поштової, телефонної, електронної та інших форм передачі інформації; і інформаційну таємницю, яка включає таємницю доступу до Інтернету (Копланд проти Сполученого королівства, № 62617/00, ЄСПЛ 2007-I).

Концепція приватного життя, крім того, включає елементи, що стосуються права особи на своє зображення (Шачча проти Італії, № 50774/99, § 29, ЄСПЛ 2005-I). Іншими словами, фотографії або відеокліпи, які містять зображення особи, будуть підпадати під сферу дії статті 8. Фактично, право на захист особистих зображень включає в себе право особи контролювати використання свого зображення, у тому числі право відмовитись від публікації. (Фон Ханновер проти Німеччини (№2) [ВП] № 40660/08 та 60641/08, § 96, ЄСПЛ 2012). Це має значення при зберіганні фотографій на громадських чи соціальних сайтах в Інтернеті. Це та сфера, де захист репутації та прав інших осіб стає особливо важливим, тому, що фотографії можуть містити дуже особисту або навіть конфіденційну інформацію про особу чи його або її сім'ю. Справа Ферлагсгруппе Ньюс ГмБХ та Бобі проти Австрії (№59631/09, 4 грудня 2012 року) викликає інтерес у зв'язку з цим. Фотографії були зроблені під час закритого заходу в квартирі заявника. Вони були зроблені

з його згоди, але не були призначені для сторонніх очей (§ 86). Вони стосувалися його особистого життя і не мали важливого значення для порушника статті, тому інтерес заявника в захисті його зображення мав переважну силу (§§ 89-90).

Запис голосу особи для проведення подальшого аналізу є втручанням в право на повагу особистого життя (див. П.Г. і Дж.Х. проти Сполученого Королівства, №44787/98, §§ 59-60, ЄСПЛ 2001 IX).

Публікація матеріалу, отриманого в громадських місцях способом або за допомогою заходів, що виходять за рамки тих, які можна зазвичай передбачити, може також поширити сферу дії статті 8 § 1 на відповідну записану інформацію або матеріал (див. Пек проти Сполученого Королівства, № 44647/98, §§ 60-63, ЄСПЛ 2003 I, що стосується розголошення відеозйомки заявника, зробленої в громадському місці засобом масової інформації для цілей трансляції).

У справі Узун проти Німеччини (№ 35623/05, 2 вересня 2010 року) Суд встановив, що спостереження за заявником за допомогою глобальної системи позиціонування і обробка та використання добутої таким чином інформації було втручанням в його особисте життя, захищене статтею 8 § 1.

(2) Основні принципи зберігання інформації, викладені в прецедентному праві Суду

У той час як основною метою статті 8 є, головним чином, захист особи від свавільного втручання державних органів, позитивні зобов'язання можуть бути невід'ємною частиною ефективного забезпечення недоторканності особистого і сімейного життя (див. Ейрі проти Ірландії, 9 жовтня 1979 р § 32, Серія А, №32).

Ці зобов'язання можуть мати на увазі прийняття Державою заходів, призначених для поваги особистого життя, навіть у сфері взаємин приватних осіб, наприклад, користувача Інтернету і тих, хто надає доступ до конкретного сайту в Інтернеті. Іншими словами, Держава несе позитивний обов'язок щодо встановлення ефективного стримуючого засобу проти серйозних посягань на особисті дані особи, іноді за допомогою застосування ефективних кримінально-правових положень (див. Х та У проти Нідерландів, 26 березня 1985 року §§ 23-24 і 27, Серія А, № 91; Огаст проти Сполученого Королівства, № 36505/02, 21 січня 2003 р.; та М.С. проти Болгарії, № 39272/98, § 150, ЄСПЛ 2003 XII). Найнедавніша справа К.Ю. проти Фінляндії (№ 2872/02, § 43, 2 грудня 2008 року) підкреслює це позитивне зобов'язання в контексті скарги, пов'язаної з Інтернетом.

Щодо Інтернету Держава, можливо, могла б нести відповідальність за поведінку третіх сторін, що здійснюють зберігання інформації для приватних осіб.

Збір, зберігання і розголошення інформації особистого характеру Державою, наприклад, щодо поліцейського реєстру, є втручанням у здійснення права особи на недоторканність особистого життя, гарантоване статтею 8 § 1 Конвенції (Леандер проти Швеції, 26 березня 1987 р § 48, Серія А, № 116). Подальше використання зібраної інформації не має значення для такого висновку (Аманн проти Швейцарії) [ВП], № 27798/95, § 69, ЄСПЛ 2000-II). Таке втручання порушує статтю 8, якщо воно не "передбачене законом" та не має однієї або більше законних цілей, зазначених в пункті 2 і, на додаток, не є "необхідним у

демократичному суспільстві" для досягнення цих цілей. У справі Узун (наведено вище, § 77), Суд дійшов до висновку про те, що спостереження за заявником за допомогою глобальної системи позиціонування, яке проводилося за наказом Федерального генерального прокурора з метою проведення розслідування декількох епізодів замаху на вбивство, за які взяла на себе відповідальність терористична організація, та для запобігання подальших нападів з використанням вибухових пристроїв, служило інтересам національної безпеки та громадського порядку, запобігання злочинам та захисту прав жертв. Зрештою, втручання було пропорційним переслідуванню законним цілям і "необхідним у демократичному суспільстві" відповідно до змісту статті 8 § 2.

У разі зберігання інформації особистого характеру в інтересах національної безпеки повинні існувати належні та ефективні гарантії від зловживань з боку Держави. Коли такі гарантії існують, Суд може і не встановити порушення статті 8. Інформація про користування засобами телекомунікації широко використовується владою Держави для цілей здійснення спостереження, оскільки для доступу до неї і її зберігання потрібні найменші затрати.¹

Випадки, коли держава зберігає особисті записи, що стосуються дитинства особи, безсумнівно підпадають під сферу дії статті 8 (Гаскін проти Сполученого Королівства, 7 липня 1989 року, § 37, Серія А, № 160). Суд підкреслює, що конфіденційність громадських архівів має важливе значення для отримання об'єктивної та достовірної інформації, і що така конфіденційність може бути також необхідна для захисту третіх осіб.

Аналогічно, інформація, що зберігається в картотеці за результатами проведення таємного спостереження, також підпадає під сферу дії статті 8 (справа Аманн, наведена вище). Відповідний закон, що дозволяє зберігання такої інформації, повинен досить чітко вказувати сферу дії і умови здійснення дискреційних повноважень влади.

Професійна або ділова діяльність не виключається з поняття "особистого життя" (Німіц проти Німеччини, 16 грудня 1992, § 29, серія А, № 251-В, і Халфорд проти Сполученого Королівства, 25 червня 1997 року, § 42, Збірник постанов і рішень, 1997 III). У разі, коли комерційна або професійна діяльність здійснюється в приватному будинку особи, на неї поширюється поняття "житла" (див., наприклад, справу Халфорд, наведена вище). Отже, телефонні дзвінки з приміщень, де здійснюється комерційна діяльність, імовірно, підпадають під поняття "особистого життя" і "кореспонденції" для цілей статті 8. Логічно було б зробити висновок, що електронні повідомлення, відправлені з роботи, повинні бути також захищені відповідно до статті 8, як і інформація, отримана при спостереженні за використанням особою Інтернету (Копланд проти Сполученого Королівства, № 62617/00, § 30, ЄСПЛ 2007 IV).

(3) Інформація, отримана в ході спостереження

Часто інформація збирається за результатами спостереження, здійснюваного державою (див. Ротару проти Румунії [ВП], № 28341/95, ЄСПЛ 2000-V). Щодо систем секретного спостереження, необхідно відзначити, що вони повинні містити встановлені законом гарантії, які застосовуються до нагляду за діяльністю відповідних служб (див. Вебер і Саравія проти Німеччини (Рішення), № 54934/00, § 94, ЄСПЛ 2006-XI; і Ліберті і інші проти Сполученого Королівства, № 58234/00, § 62, 1 липня 2008 року) Це пояснюється

тим, що система секретного спостереження, розроблена для захисту національної безпеки, несе в собі ризик підриву або навіть руйнування демократії з посиланням на необхідність її захисту (див. Класс та інші проти Німеччини, 6 вересня 1978 року, §§ 49-50, Серія А, № 28). Таким чином, Суд повинен переконатися в тому, що існують належні та ефективні гарантії від зловживань (див. Рішення у справі Узун, наведене вище, § 63). Що стосується загальних принципів, Суд вважає, що право на замовлення прихованого спостереження за громадянами допустиме для цілей статті 8 тільки в тому випадку, коли існують достатні та ефективні гарантії проти зловживань.

¹. Зберігання інформації про користування засобами телекомунікації і права людини: сумісність з Конвенцією всеосяжного зберігання інформації про дорожній рух, Патрік Брейер, Журнал європейського права, вип. 11, N 3, травень 2005, с. 365-375.

Необхідно враховувати всі відповідні обставини, включаючи характер, обсяг та тривалість можливих заходів, підстави, необхідні для їх замовлення, владу, уповноважену надавати дозвіл, виконувати і контролювати їх, а також засоби захисту, передбачені національним законодавством (Кеннеді проти Сполученого Королівства, № 26839/05, 18 травня 2010 року; див. також Шімоволос проти Росії, №30194/09, 21 червня 2011 року, порушення).

Справа Молодіжна ініціатива з прав людини проти Сербії (№ 48135/06, 25 червня 2013 року) стосувалася доступу до інформації, отриманої розвідкою Сербії через електронне спостереження. Суд встановив, що завзята відмова розвідки дотримуватися остаточного і обов'язкового рішення про передачу інформації, зібраною нею, було довільним (порушення статті 10 Конвенції). Визнання цього порушення також мало практичні наслідки. Відповідно до статті 46 (Обов'язкова сила рішень та їх виконання), Суд запропонував розвідувальній службі надавати зацікавленій НУО необхідну інформацію щодо кількості людей, за якими велося електронне спостереження.

(4) Зняття та зберігання відбитків пальців або клітинного матеріалу і зберігання профілів ДНК

У справі Маквей, О'Ніл і Еванс проти Сполученого Королівства (№ 8022/77, 8025/77 та 8027, звіт Комісії від 18 березня 1981 року, Рішення та звіти 25, стор. 15, § 224), Комісія спочатку розглянула питання зняття та зберігання відбитків пальців як складової частини ряду слідчих заходів. Вона погодилася з тим, що, деякі заходи були втручанням в особисте життя заявників, залишивши відкритим питання про те, чи буде зберігання відбитків пальців вважатись таким втручанням.

У справі Кіннунен проти Фінляндії (№ 24950/94, Рішення Комісії від 15 травня 1996 року) Комісія дійшла до висновку про те, що відбитки пальців і фотографії, що зберігалися після арешту заявника, не були втручанням у його особисте життя, оскільки вони не містили жодних суб'єктивних оцінок, які вимагали б спростування. Комісія зазначила, однак, що відповідна інформація була знищена через дев'ять років на вимогу заявника.

У справі Ван дер Вельден проти Нідерландів (Рішення) (№ 29514/05, ЄСПЛ 2006-XV (витяги)), Суд відрізняв ситуацію від тієї, стосовно якої Комісія прийняла рішення в справі Кіннунен проти Фінляндії. Суд постановив, що, з огляду на можливості використання клітинного матеріалу в майбутньому, систематичне зберігання цього матеріалу виходило

за рамки зберігання матеріалу з нейтральними ідентифікуючими характеристиками, такого як відбитки пальців, що вважалося значним втручанням в право на повагу особистого життя, встановлене статтею 8 § 1 Конвенції. Проте, в цій справі Суд визнав скаргу явно необґрунтованою, оскільки збір і зберігання профілів ДНК служили законним цілям запобігання злочинам та захисту прав і свобод інших осіб та те, що за вказаних обставин можна було стверджувати, що ці заходи були "необхідними в демократичному суспільстві".

Велика Палата використала підхід вирішення справи Ван дер Вельден у справі С. і Марпер, наведеному вище. З огляду на швидкі темпи прогресу в області генетики і інформаційних технологій, Суд не міг виключити можливість того, що в майбутньому інтереси особистого життя, пов'язані з генетичною інформацією, можуть піддатися негативному впливу новим способом або таким чином, який сьогодні не можна точно уявити. Отже, зберігання як клітинних зразків, так і профілів ДНК було втручанням в право заявника на повагу особистого життя. У справі С. і Марпер, Суд погодився з тим, що правомірна зацікавленість у запобіганні злочинам могла б отримати пріоритет над інтересами суб'єктів даних. Однак, виявилось, що лише Англія, Уельс та Північна Ірландія мали юрисдикцію в межах Ради Європи, яка дозволяла безстрокове зберігання відбитків пальців або матеріалів ДНК будь-якої особи будь-якого віку, підозрюваної у скоєнні будь-якого зареєстрованого злочину. Крім того, Суд встановив, що зберігання даних осіб, які не були визнані винними, може мати особливо згубні наслідки у випадку неповнолітніх, таких як перший заявник, беручи до уваги їх особливу ситуацію і важливість їх розвитку та інтеграції в суспільстві. Встановивши порушення статті 8, Суд постановив, що зберігання в ситуаціях, які стосувалися справи, було невідповідним втручанням у здійснення заявниками права на недоторканність їхнього особистого життя і не могло розглядатися як необхідне в демократичному суспільстві.

На відміну від цієї справи, справа М.К. проти Франції (№19522/09, 18 квітня 2013 року) стосовно схеми зберігання відбитків пальців людей, підозрюваних у скоєнні злочинів, але не засуджених, була обмежена в часі (до 25 років) і теоретично запропоновувала можливість видалення даних (але не право). В цьому випадку Суд також встановив порушення статті 8, підкреслюючи важливість підтримки справедливого балансу між конкуруючими громадськими та приватними інтересами в подібній ситуації.

У рішенні справи Перуццо і Мартенс проти Німеччини (№7841/08 та 57900/12, 4 червня 2013 року), спірне втручання стосувалось осіб, засуджених за вчинення тяжких злочинів. Спочатку Суд розглянув питання гарантій, пов'язаних зі збором, зберіганням і використанням матеріалу ДНК в цьому контексті. Суд відхилив заяву, вважаючи цю міру пропорційною і необхідною в демократичному суспільстві.

(5) Зберігання іншої інформації особистого характеру у відкритих базах даних

У справі Б.Б. проти Франції (№ 5335/06, 17 грудня 2009 року) і Гардель проти Франції (№16428/05, 17 грудня 2009 року) питання полягало в тому, чи було включення в національну базу даних осіб, які вчинили злочини сексуального характеру, порушенням статті 8. За обставинами справ зберігання даних здійснювалося протягом 20- 30 років в залежності від тяжкості скоєного злочину. Зрештою, Суд дійшов до висновку про те, що ні

в одній зі справ не було допущено порушення статті 8, беручи до уваги існуючу процедуру подання запиту на вилучення інформації з бази даних. Суд врахував дуже серйозний характер скоєних злочинів і зацікавленість суспільства в існуванні таких баз даних.

У справі Далеа проти Франції (Рішення) (№ 964/07, 2 лютого 2010 року) заявник скаржився на те, що зберігання інформації про нього в інформаційній системі країн Шенгенської угоди призвело до того, що йому не дозволялося здійснювати поїздки в особистих і професійних цілях в межах Шенгенської зони (йому відмовляли у видачі відповідних віз). Його скарга була визнана неприйнятною; відповідно до статті 8 Суд зазначив, що заявник мав можливість оскарження відповідності цих заходів в різних державних установах.

У справі М.М. проти Сполученого Королівства (№ 24029/07, 13 листопада року) заявниця скаржилася на зберігання і розголошення попередження поліції про викрадення дитини, яке не було вилучено з її поліцейського дос'є. Суд визнав, що система збору і розголошення даних кримінального минулого повинна надавати достатні гарантії для забезпечення того що, дані стосовно особистого життя людини не будуть розголошуватись, порушуючи тим самим права на повагу особистого життя (що не було зроблено в даному випадку: порушення).

Зберігання інформації в національних і європейських базах даних - це питання, яке, можливо буде частіше виникати в майбутньому перед Європейським судом з прав людини, з огляду на поширення таких баз даних; на європейському рівні можна згадати SIS (Шенгенська інформаційна система), CIS (Митна інформаційна система), VIS (Візова інформаційна система) та EURODAC (Європейська база даних відбитків пальців). Ці системи поєднані зростаючим бажанням обмінюватися інформацією та співпрацювати, а також зростаючою стурбованістю проблемами безпеки (після масштабних терористичних актів) і очевидними проблемами з імміграцією. Зі слів Європейського інспектора із захисту даних, "за останні десять років ми стали свідками зростання міжнародної діяльності поліції і судів у боротьбі з тероризмом та іншими формами міжнародної організованої злочинності, яка забезпечується колосальним обміном інформацією для здійснення правоохоронної діяльності".²

Вплив на право на повагу особистого життя є очевидним і Суд був особливо пильними по відношенню до тривалості зберігання даних і існування реальної (а не фіктивної) можливості прохання видалення даних. В даному випадку мова йде про рішення Брюне проти Франції (№ 21010/10, 18 вересня 2014 року) стосовно бази даних поліції, що містить інформацію із звітів про розслідування, в тому числі інформацію про звинувачуваних осіб та потерпілих. Відомості про заявника з'явилися в базі даних не зважаючи на те, кримінальна справа проти нього була припинена. Суд встановив порушення

²Думка інспектора із захисту даних, 14 січня 2011 року.

http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2011/11-01-14_Personal_Data_Protection_EN.pdf.

статті 8, враховуючи те, що не було ніякої можливості для заявника видалити інформацію про нього, а 20-річний період, протягом якого інформація може зберігатися в базі даних

був практично невизначеним терміном. Більш детальні подробиці, або інформація оскаржувана зацікавленою особою, також може зберігатися проти волі суб'єкта в офіційних державних архівах (Хеллі проти Швейцарії, № 16188/07, 18 жовтня 2011 року, порушення).

Європейський суд з прав людини зіткнувся з новими концепціями, такими як мобільність даних і право бути забутим,³ іншими словами, право суб'єкта даних на заперечення подальшого опрацювання його / її особистих даних та зобов'язання контролера даних видаляти інформацію, як тільки вона стане непотрібною для судового процесу.

Він ще не мав можливості приймати рішення у справах в конкретному контексті Інтернету, що Суд Люксембургу зробив у своєму рішенні від 13 травня 2014 року.⁴ Одна справа все ще розглядається Страсбурзьким судом, однак, у зв'язку з правом бути забутим в Інтернеті: це стосується засуджених осіб, які відбули покарання, і скаржаться на відмову забезпечення анонімності їх особистих даних, які з'являються у звітах про кримінальну справу проти них в онлайн архівах.⁵

(б) Захист інформації зі спеціальним посиланням в Інтернеті

Питання спостереження стають все більш актуальними в контексті Інтернету, а постійний розвиток інтернет-технологій включає швидкий розвиток техніки і методів моніторингу онлайн-спілкування.

Наприклад, справа Бюро журналістських розслідувань та Аліса Росс проти Сполученого Королівства, в даний час розглядається, заявники скаржаться відповідно до статті 8 і 10 Конвенції на перехоплення повідомлень, в тому числі в Інтернеті, (справа №. 62322/14, повідомлена державі-відповідачеві 5 січня 2015 року).⁶ Точніше, вони вважають, що встановлений законом режим відносно перехоплення зовнішнього спілкування вплинув на їх здатність виконувати свою роботу відносно розсліду вальної журналістики не побоюючись за безпеку їх спілкування. Врешті, вони стверджують що це створює ризик для охоронної ролі громадського преси. Справа Біг Бразер Вотч [Big Brother Watch] та інші проти Сполученого Королівства (№ 58170/13) є ще одним прикладом, який був повідомлений відповідному урядові 7 січня 2014 року.⁷

³ В тому ж місці.

⁴ CJEU, Google Spain SL and Google Inc. v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González – [ВП] - C-131/12.

⁵ М.Л. проти Німеччини та В.В. проти Німеччини, № 60798/10 та № 65599/10, повідомленої державі-відповідачеві відповідно до статті 8 Конвенції 29 листопада 2012 року.

⁶ Див: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-150946>

⁷ Заявники скаржаться на перехоплення повідомлень розвідувальними службами. Ця заява, яка розглядається, стосується сумісності збору, аналізу, зберігання та знищення таким чином перехопленої інформації зі статтею 8.

Телекомунікаційні компанії щорічно надають великий обсяг даних спілкування урядовим установам у відповідь на законний інформаційний запит.⁸ Справа стосовно цієї проблеми в даний час розглядається. Це стосується правового зобов'язання провайдерів доступу в Інтернет розголошувати поліції особисті дані, прикріплені до IP адреси, без згоди абонента, в разі розслідування порнографії. Суд запитав уряд-відповідача про те, чи передбачена Кримінально-процесуальним кодексом система сумісна з правом на повагу особистого спілкування (Бенедик проти Словенії, № 62357/14, повідомлена в квітні 2015 році).⁹ Законна можливість влади отримувати особисту інформацію від інтернет-провайдерів про своїх абонентів є предметом інших невирішених заяв відповідно до статті 8 (див. наприклад, справа Рінглер проти Австрії, № 2309/10, повідомлена урядові-відповідачеві в травні 2013 року).¹⁰

У справі Копланд, наведеній вище, питання про контроль за використанням телефону, електронної пошти та Інтернету обговорювалося на підставі статті 8. У цій справі Суд визнав невідповідним той факт, що інформація, що була у коледжу, в якому працювала заявниця, не була розкрита і не використовувалася проти неї в ході дисциплінарного або іншого розгляду. Саме зберігання інформації було втручанням в особисте життя. Суд не виключає можливості того, що контроль за використанням працівником телефону, електронної пошти або Інтернету на робочому місці може розглядатися як "необхідний в демократичному суспільстві" в певних ситуаціях при переслідуванні законної мети. Однак, в цій справі у відповідний час не існувало національного закону який регулював такий контроль.

Суд зазначив (§§ 45-46 і 48):

"... в прецедентному праві існує міцно встановлений термін " відповідно до закону ", який має на увазі та впливає з предмету та мети статті 8 - що у внутрішньому праві має існувати засіб правового захисту проти свавільного втручання з боку державних органів в права, гарантовані статтею 8 § 1. Це тим більш стосується таких сфер, як названий вище моніторинг у зв'язку з відсутністю громадського контролю та ризику зловживання владою.

Цей вислів не тільки вимагає дотримання внутрішнього законодавства, але також має відношення до якості цього закону, який повинен бути сумісним нормами права. Для того, щоб виконати вимогу передбачуваності, закон повинен бути достатньо чітким в своїх термінах для надання особам відповідну вказівку на обставини і умови, при яких влада має повноваження на використання будь-яких таких заходів.

⁷ Див.: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-140713>

⁸ Зберігання даних про передачу інформації в розвиненому Інтернеті, Ян Броунлі, Міжнародний журнал права та інформаційних технологій, Оскфорд Юніверсіті прес, 2010 рік.

⁹ Див.: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-154288>

¹⁰ Див.: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-120348>

... в той час, як не існувало ніякого внутрішнього закону, який регулював моніторинг у відповідний час, втручання в даному випадку не було "відповідним до закону", як того вимагає пункт 2 статті 8 Конвенції. Суд не виключає того, що моніторинг за телефоном працівника, адресою електронної пошти або використанням Інтернету на місці роботи можна вважати «необхідним у демократичному суспільстві» в

певних ситуаціях при переслідуванні законної мети. Проте, беручи до уваги його рішення не варто виносити рішення з цього питання у цій справі".

Відповідно, держави-учасники зобов'язані забезпечувати досить чіткі і доступні правила, що регулюють використання Інтернету на робочому місці.¹¹

У справі К.Ю. проти Фінляндії, наведеній вище, Суд зазначив, що, хоча свобода вираження поглядів та конфіденційність передачі інформації мали першорядне значення, і користувачі засобів телекомунікації та послуг Інтернету повинні бути впевнені в тому, що гарантується захист їх приватної сфери та свобода вираження поглядів, такі гарантії не можуть бути абсолютними і в певних ситуаціях повинні поступатися іншим правомірним вимогам, таким як запобігання заворушенням чи злочинам або захист прав і свобод інших осіб.

Інтернет може також передавати особисту інформацію, яка не призначена для розміщення онлайн. Простий прес-реліз, наприклад, виданий в кожному конкретному випадку без наміру його публікації в Інтернеті, може бути переданий третім особам і обговорюватися в Інтернеті порушуючи праву особистості на захист приватного життя. Саме це і сталося у справі П. і С. проти Польщі (№ 57375/08, 30 жовтня 2012 року). Оприлюднена таким чином інформація, в якій не вказувалась особа, була досить докладною, яка дозволяла іншим особам знайти контактні дані заявника і зв'язатися з ними по мобільному телефону або особисто. Тиск чисел потім зіграв свою роль, на шкоду заявникові, інформація в Інтернеті таким чином стала доступною потенційно нескінченно широкій аудиторії (§ 130). Суд підтвердив важливість захисту особистого та сімейного життя приватних осіб, і, зокрема, деталей їх сексуального життя (§§133 і 134).

¹¹. Заява стосовно моніторингу використання Інтернету співробітником приватної компанії очіує рішення : Барбулеску проти Румунії, № 61496/08, повідомлена урядові-відповідачеві 18 грудня 2013 року.

ІІІ. ІНТЕРНЕТ І СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ

Свобода вираження поглядів гарантується статтею 10 Конвенції наступним чином:

«1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримування своїх поглядів, одержання і поширення інформації та ідей без будь-якого втручання з боку органів державної влади і незалежно від державних кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, передбачених законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я або моралі, для захисту репутації або прав інших осіб, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя .»

Публікації в Інтернеті підпадають під сферу дії статті 10 і її загальних принципів, але ця особлива форма передачі інформації вимусила Страсбурзький Суд прийняти певні обмеження щодо свободи вираження поглядів в Інтернеті.

(1) Загальні принципи Європейського Суду стосовно свободи вираження поглядів, застосовуються до публікацій в Інтернеті

Стаття 10 Конвенції застосовується до мережі Інтернет, як засобу спілкування (справа Делфі АС проти Естонії, наведена вище, § 131), незалежно від типу повідомлення і навіть при використанні в комерційних цілях (Ешбі Дональд та інші проти Франції, № 36769/08, § 34, 10 січня 2013 року). У цій справі суд вперше постановив, що публікація фотографій на інтернет-сайті, присвяченому моді, який пропонує публіці фотографії показу мод для консультації, безкоштовної або платної, а також для продажу, не виходила за межі здійснення права на свободу вираження поглядів (§ 34).

Свобода вираження поглядів, захищена статтею 10 § 1, становить необхідну основу демократичного суспільства (див., наприклад, справу Хендісайд проти Сполученого Королівства, 7 грудня 1976 року Серія А, № 24). Обмеження цієї свободи, передбачені статтею 10 § 2, повинні тлумачитися вузько. Втручання з боку Держав у здійснення цієї свободи можливе за умови, якщо воно є "необхідним у демократичному суспільстві", тобто, згідно з прецедентним правом Суду, воно повинно відповідати "нагальній суспільній потребі", бути пропорційним законній меті за змістом другого параграфу статті 10, і бути обґрунтованим судовими рішеннями, що містять відповідну і достатню мотивацію. Хоча у національній владі є певна свобода розсуду, вона не є необмеженою і супроводжується наглядом Європейського Суду (Олексій Овчинніков проти Росії, № 24061/04, § 51, 16 грудня 2010 року).

Коментарі з питань спільного інтересу або політичних питань зазвичай мають високу ступінь захисту свободи вираження поглядів .. це означає, що свобода розсуду влади є особливо вузькою (Аксель Спрінгер АГ проти Німеччини [ВП], № 39954 / 08, § 90, ЄСПЛ 2012 року, Моріс проти Франції [ВП], № 29369/10, § 125, 23 квітня 2015 року). Ця свобода розсуду є ширшою, однак, коли справа стосується комерційних виступів (Рух раелітів Швейцарії [ВП], №. 16354/06, § 62, ЄСПЛ 2012 рік).

У рішенні у справі Редакція газети "Правое дело" і Штекель проти України (№ 33014/05, 5 травня 2011 року) Суд вперше визнав, що стаття 10 Конвенції повинна тлумачитися як така, що покладає на держави позитивний обов'язок щодо встановлення належної нормативно-правової бази для забезпечення ефективного захисту свободи вираження поглядів журналістами в Інтернеті. У цій справі на заявників було покладено обов'язок виплатити збитки за повторну публікацію тексту, автор якого був невідомий. Текст носив об'єктивно дифамаційний характер і був знайдений ними в Інтернеті (текст супроводжувався зауваженням із зазначенням джерела і того, що газета не мала відношення до тексту). Вони також повинні були опублікувати спростування і вибачення, незважаючи на те, що це не було наказано законом.

Розглядаючи справу відповідно до статті 10 Конвенції Суд встановив, що, втручання, з приводу якого була подана скарга, не було "передбачене законом", як це вимагає другий пункт цієї статті, оскільки у відповідний час українське законодавство не надавало захист журналістам, повторно публікуючи матеріал з Інтернету. Крім того, національні суди відмовилися поширювати на цю ситуацію дію положень, які захищали друковані засоби

масової інформації. Можна очікувати, що мотивування, прийняте Судом, матиме особливе значення для захисту свободи вираження поглядів журналістами в Інтернеті.

Суд уже мав можливість вказати, що стаття 10 § 2 залишає мало можливостей для обмеження свободи вираження поглядів під час обговорення політичних або суспільно значущих питань. У той час як приватна особа, яка бере участь у політичній дискусії з потрібних суспільству питань не повинно перевищувати певні межі, зокрема, повагу прав інших осіб, йому або їй дозволяється вдаватися до певної міри перебільшення чи навіть провокації, або, іншими словами, робити певні нестримані заяви (Віллем проти Франції № 10883/05, § 33, 16 липня 2009 року).

У справі Сюрек проти Туреччини (№1) [ВП] (№ 26682/95, § 62, ЄСПЛ 1999 IV), Суд постановив стосовно політичної дискусії те, що:

«... межі дозволеної критики є ширшими стосовно уряду, ніж щодо приватної особи або навіть політика. В демократичній системі дії чи бездіяльність уряду мають піддаватися пильній перевірці не тільки з боку законодавчої та судової влади, але також і думці громадськості. Більш того, домінуюче становище, яке займає уряд, становить для нього необхідність демонстрації стриманості при зверненні до кримінального розгляду, особливо в ситуації, коли доступні інші засоби реагування на невинуваті напади і критику з боку своїх противників. Проте, у компетентних органів Держави безумовно залишаються повноваження щодо прийняття в своїй якості гарантів громадського порядку, заходів, навіть кримінально-правового характеру, націлених на належне і відповідне реагування на такі зауваження ... Нарешті, в разі, коли в таких зауваженнях містяться заклики до насильства [sic] проти особи або державного службовця або частини населення, у влади Держави є широкі межі розсуду при прийнятті рішення про необхідність втручання в свободу висловлення думки.»

Дійсно, розпалювання ворожнечі не захищається статтею 10 Конвенції (Гюндюз проти Туреччини, № 35071/97, § 41, ЄСПЛ 2003 XI) і, відповідно до статті 17, висловлювання, які є несумісними з проголошеними та гарантованими Конвенцією цінностями не отримують захисту відповідно до статті 10 (див. положення про позитивні зобов'язання Держави).

Стосовно преси, значна частина якої публікується в Інтернеті, свобода передачі і отримання інформації та її гарантії мають особливе значення. Преса має обов'язок передавати інформацію та ідеї з суспільно значущих питань (див. Обсервер і Гардіан проти Сполученого Королівства, 26 листопада 1991 року, Серія А, № 216). Ця свобода буде більшою мірою захищена, якщо вона вносить вклад в обговорення питань, що викликають правомірний суспільний інтерес (Бладет Тромсо і Стенсаас проти Норвегії [Велика Палата], № 21980/93, ЄСПЛ 1999-III). Будь-який захід, що обмежує доступ громадськості до інформації, яку вона має право отримати, таким чином, повинен бути обґрунтований особливо переконливими причинами (див. Тімпул Інфо-Мегезін і Ангхел проти Молдови, № 42864 / 05, 27 листопада 2007 року). Національні влади, таким чином, повинні уважно ставитися до обов'язків журналістів поширювати інформацію з суспільно значущих питань, навіть якщо вони і вдаються до певної міри перебільшення або провокації. Однак, захист журналістів здійснюється за умови того, що вони діють сумлінно і надають достовірну та точну інформацію відповідно до подання про відповідальну журналістську діяльність (Штоль проти Швейцарії [ВП], № 69698/01, § 104, ЄСПЛ 2007 V).

Суд застосував ці загальні принципи в справах, що стосуються публікації онлайн: "У світлі його доступності та його здатності зберігати і передавати величезну кількість інформації Інтернет відіграє важливу роль в розширенні доступу суспільства до новин і сприянні поширенню інформації в цілому. Підтримка Інтернет-архівів є ключовим аспектом цієї ролі і тому Суд вважає, що такі архіви потрапляють в сферу захисту, що надається статтею 10 "(див. Таймс Ньюспейперс Лтд. проти Сполученого Королівства (№ 1 і 2), № 3002/03 та 23676/03, § 27, 10 березня 2009 року).

Щодо критики або сатири необхідно відзначити, що свобода вираження поглядів за умови дотримання статті 10 § 2 також поширюється на "інформацію" або "ідеї", які ображають, шокують чи турбують державу або будь-яку частину населення. Такими є вимоги плюралізму, толерантності і широти поглядів, без яких немає "демократичного суспільства" (справа Перрін, наведена вище).

Недоречна сатира звичайно захищається Конвенцією. Суд вважає, що ця форма вираження поглядів може відгравати дуже важливу роль у відкритій дискусії з питань, що становлять суспільний інтерес, необхідну умову демократичного суспільства.¹² Кримінальне покарання за сатиричні коментарі з актуальних питань, ймовірно, мають стримуючий ефект (Еон проти Франції, №26118/10, §§ 60-61, 14 березня 2013 року).

На противагу цьому, образливі та наклепницькі слова в Інтернеті, що виходять за межі сатиричних та наклепницьких, змушують Суд відхилити заяву (Бартнік проти Польщі (рішення), №53628/10, 11 березня 2014 року). Стосовно вульгарних і образливих коментарів, опублікованих на дискусійному сайті інтернет, виникає питання у справі Буда проти Польщі (№ 38940/13), яка була повідомлена державі-відповідачеві відповідно до статті 8 19 січня 2015 року).¹³

Свобода журналістів також включає можливість вдаватися до певної міри перебільшення чи навіть провокації. Стосовно дискусійних інтернет сайтів, Суд нещодавно постановив, що межі дозволеної критики є ширшими в тому випадку, коли коментарі публікуються добре відомими громадськості професійними журналістами стосовно питань, що становлять загальний інтерес (Ніскасаарі та Отавамедія Оу проти Фінляндії, № 32297/10, §§ 9 та 54-59, 23 червня 2015 року).

Стаття 10, однак, не гарантує необмежену свободу вираження поглядів, особливо у випадках, коли така інформація, яку публікує преса, швидше за все, матиме серйозний вплив на репутацію та права приватних осіб (дифамація). Однак, національна влада повинна надавати належні обґрунтування своїх рішень (справа Фатуллаєв проти Азербайджану, № 40984/07, § 100, 22 квітня 2010 року) для того, щоб показати існування "нагальної суспільної потреби" .

Для обґрунтування рішення, що встановлює, що особа вчинила дифамацію в Інтернеті, національні суди повинні привести відповідні і достатні причини, наявність яких Європейський Суд повинен буде перевірити.

Часто такі справи протиставлять захист свободи вираження поглядів відповідно до статті 10 проти права потерпілих сторін захищати свою репутацію, яка, як частина особистого життя охороняється статтею 8. В таких справах Суд перевіряє, чи дійсно національна

влада сформувала справедливий баланс між цими правами, які, як вважає Суд, є однаково важливими. Для Суду, ці справи вимагають « підтримання балансу між свободою вираження поглядів і правом на повагу особистого життя» (справа Аксель Спрінгер АГ проти Німеччини [ВП], наведена вище, § 87). Результат подання заяви повинен, в принципі, змінюватися відповідно до того, чи заява була подана в Суд відповідно до Статті 8 Конвенції особою, яка стала суб'єктом порушення статі чи відповідно до статті 10 Конвенції особою, яка опублікувала цю статтю. Дійсно, ці права «заслуговують рівної поваги» та межі розсуду також повинні бути однаковими.

У справах Аксель Спрінгер АГ ((§§ 89-95) та Фон Ганновер проти Німеччини (№2) [ВП] (§§ 108-113), наведених вище, Суд підрахував відповідні

12. Для справи стосовно гумористичної реклами, дивіться також Ернст Август фон Ганновер проти Німеччини, № 53649/09, 19 лютого 2015 року.

13. Дивіться <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152345>

критерії встановлення балансу між правом на свободу вираження поглядів і правом на повагу особистого життя, яке включає внесок в дискусію, яка має загальний інтерес, чи то зацікавлена сторона є громадським діячем чи тема доповіді, форма і наслідки публікації та тяжкість призначеного покарання. Отже, для того, щоб виправдати рішення про те, що хтось зробив наклеп в Інтернеті, національні суди повинні надати відповідне і достатнє обґрунтування, яке Суд повинен перевірити.

Загалом, межі допустимої критики є ширшими стосовно уряду або громадського діяча, ніж приватної особи. Таким чином, саме у демократичному суспільстві дії або бездіяльність уряду повинні знаходитися під пильною увагою преси і громадської думки.

Суд зазначив, що політична звітність і журналістські розслідування мають високий рівень захисту відповідно до статті 10 (Справа Мослі проти Сполученого Королівства, № 48009/08, § 129, 10 травня 2011 року).

З іншого боку, Суд вказав у справі Таймс Ньюспейперс Лтд., наведеному вище,

«46. ... введення термінів давності щодо позовів про наклеп призначене для забезпечення того, щоб жертви дифамації могли діяти швидко з метою захисту своєї репутації з тим, щоб газети, до яких пред'явлено позов про наклеп, могли організувати свій захист без труднощів, пов'язаних із перебігом часу та втратою записів і зниженням чіткості спогадів, які час неминуче тягне за собою. При визначенні тривалості будь-якого терміну давності захист права на свободу вираження поглядів преси повинен бути порівняний з правами приватних осіб на захист їх репутації, і, при необхідності, можливістю подати позов до суду, якщо це необхідно. В принципі, прерогативою Договірних Сторін при здійсненні їх свободи розсуду є встановлення належного терміну давності і будь-яких випадків, в яких дозволяються винятки щодо встановлення терміну давності (...).»

Відповідно, позов про наклеп проти газети після закінчення значного проміжку часу може, за відсутності виняткових обставин, привести до непропорційного втручання в свободу преси.

У не пов'язаних з пресою справах тюремне ув'язнення може в деяких випадках бути виправданим в контексті Інтернету: "з огляду на те, що заявник [брав участь у публікації непристойного сайту в Інтернеті компанією, в якій він утримував контрольний пакет

акцій] отримував прибуток від розміщення непристойних фотографій на своїй головній сторінці, національна влада прийняла відповідне рішення про те, що покарання виключно фінансового характеру не буде достатнім покарання або стримуючим засобом "(справа Перрін, наведена вище).

Отже, "ефективний стримуючий засіб грубих порушень, які зачіпають основні цінності і найважливіші аспекти особистого життя, вимагає встановлення ефективних кримінально-правових положень" (К.Ю. проти Фінляндії, наведено вище, § 43 - справа неповнолітнього, який став об'єктом педофілів в Інтернеті).

Як тільки приватна або особиста інформація публікується в Інтернеті, така як особистість або ім'я особи, необхідність захисту її конфіденційності більш не може виступати як переважна вимога. Інформація в значній мірі більше не є конфіденційною на практиці (справа Едісон Плон проти Франції, № 58148/00, § 53, ЄСПЛ 2004 IV). Проте, на першому плані стоїть захист особистого життя і репутації, і цей захист повинен бути гарантованим (справа Олексій Овчинников, наведена вище, §§ 49-50).

Посилення впливу Інтернету спонукало Суд встановити спеціальне співвідношення між захистом свободи вираження поглядів та інших прав або вимог. Права неповнолітніх або молодих людей повинні захищатися за усіх обставин зважаючи на їх фізичну і психічну вразливість особливо тому, що вони можуть легко отримати доступ до інформації, вільно розміщеної в Інтернеті або стати об'єктом сексуальних домагань в Інтернеті.

(2) Під час тлумачення Конвенції "в світлі сучасних умов" необхідно брати до уваги особливий характер Інтернету як "сучасного засобу передачі інформації"

а) Принципи

Суд повідомив про наступні спостереження (Делфі АС проти Естонії [ВП], наведено вище, § 133):

«(...) Інтернет відіграє важливу роль у наданні доступу громадськості до новин і сприянні поширенню інформації в цілому (див. Ахмет Ілдірім, наведено вище, § 48, і Таймс Ньюспейперс лтд., наведено вище, § 27). У той же час, ризик заподіяння шкоди змістом і спілкуванням в Інтернеті для здійснення прав і свобод людини, зокрема права на повагу особистого життя, безумовно, вище, ніж той, який представляє преса (див. Редакція «Правое дело» і Штекель, наведено вище, § 63).»

Інтернет, як інформаційний інструмент, відрізняється від друкованої преси та представляє безумовно вищий ризик для прав, захищених статтею 8 Конвенції. (Węgrzynowski і Slomczewski проти Польщі, № 33846/07, § 98, 16 липня 2013 року). У справі редакції «Правое Дело» і Штекель проти України (наведено вище, § 63), Суд постановив:

«Інтернет насправді є інформаційним та комунікаційним інструментом, який значно відрізняється від друкованих ЗМІ, особливо стосовно можливостей зберігання і передачі інформації. Електронна мережа, яка обслуговує мільярди користувачів у всьому світі, не підпорядковується і ніколи не буде підпорядковуватись тим самим правилам і контролю. Ризик заподіяння шкоди змістом і спілкуванням в Інтернеті для здійснення прав і свобод людини, зокрема права на повагу особистого життя, безумовно, вище, ніж той, який становить преса.»

Доступність інформації в Інтернеті дозволила Суду виправдати обмеження на свободу поширення інформації або ідей за допомогою друкованих засобів масової інформації. У

рішенні справи Рух раелітів проти Швейцарії [ВП], наведеному вище, заборона кампанії розміщення плакатів асоціації відповідала вимогам Конвенції тому, що Інтернет-сайт асоціації залишався доступним (за допомогою інших засобів зв'язку). Суд заявив, зокрема, (§ 75):

«(...) Можливо, було б невідповідним заборонити діяльність самої асоціації або її веб-сайту на основі вищезазначених факторів ... Для обмеження обсягу оскаржуваних обмежень розміщення плакатів в громадських місцях, таким чином, було одним із засобів забезпечення мінімального порушення прав асоціації-заявника. Суд нагадує, що в зв'язку з цим, влада, при прийнятті рішення про обмеження основних прав, зобов'язана обирати засоби, які завдаватимуть найменш можливої шкоди правам, що розглядаються (...) У зв'язку з тим, що асоціація-заявник має можливість продовжувати поширювати свої ідеї через свій веб-сайт та за допомогою інших засобів, таких як поширення листівок на вулиці або в поштовими скриньками, оскаржувані заходи не можуть вважатися невідповідними .»

Доступ в Інтернеті до змісту книги, яка має конфіденційну інформацію, надає підтримку забороні на незаконний продаж книги, оскільки конфіденційність не може становити першорядну необхідність (Видання Плон проти Франції, наведено вище, § 53).

Доступність інформації в Інтернеті також надає Суду причини виправдати обмеження доступу до ЗМІ. У справі Міжнародні Захисники Тварин проти Сполученого Королівства [ВП] (№ 48876/08, § 119, ЄСПЛ, 2013 рік) обмеження доступу до радіо і телебачення було компенсовано за рахунок доступу до інших засобів зв'язку (наприклад, Інтернет та соціальні мережі). Загалом, Суд вказав, що "інші засоби масової інформації залишаються відкритими для заявника та доступ до альтернативних засобів інформації є ключем до пропорційності між обмеженням доступу та іншими потенційно корисними засобами інформації».

в) Обмеження

Суд висловив свою думку щодо впливу Інтернету в порівнянні з іншими, більш традиційними, мовними ЗМІ та розглянув його вплив як менш сильний. Саме тому обмежувальні заходи, що застосовуються до мовних ЗМІ можуть зберегти Інтернет. Наприклад, ці заходи можуть обмежувати заборону на політичну рекламу в певних засобах інформації (радіо і телебачення) внаслідок "особливого впливу» тих традиційних ЗМІ (Міжнародні Захисники Тварин проти Сполученого Королівства [ВП], наведено вище, § 119). Думка Суду, яка не поділяється деякими суддями, стверджує:

"Зокрема, суд визнає безпосередній і потужний вплив мовних ЗМІ, який підтримується постійним функціонуванням радіо і телебачення в якості звичних джерел розваг вдома (...) Крім того, вибір використання Інтернету і соціальних мереж означає, що інформація, що з'являється в Інтернеті не мають ту ж синхронність або вплив в порівнянні з тією інформацією, яка транслюється мовними ЗМІ. Не зважаючи на значний розвиток Інтернету і соціальних медіа в останні роки, не існує доказів значних змін стосовно впливу нового засобу інформації та мовного (...), які б зруйнували необхідність вживання особливих заходів для останнього»

Телефонне інтерв'ю, розміщене у програмі, доступній на Інтернет сайті також має менший вплив на глядачів ніж телевізійна програма ((Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft SRG проти Швейцарії, № 34124/06, § 64, 21 червня 2012 року).

(3) Обмеження, які можуть бути необхідні в контексті Інтернету (стаття 10 § 2)

Необхідно узгодити різні інтереси, що вимагають захисту за змістом статті 10 § 2. Повинен гарантуватись захист репутації особи і конфіденційної інформації або інформації особистого характеру, яка, в законному порядку не може бути опублікована без його або її згоди.

Суд виніс таке рішення у справах К.Ю. проти Фінляндії і Перрін, обидва наведені вище:

«Не зважаючи на те, що свобода вираження поглядів та конфіденційність передачі інформації є найважливішими вимогами і користувачі засобів телекомунікації та послуг Інтернет повинні бути впевнені, що їх приватна сфера і свобода вираження думки гарантовані, така гарантія не може бути абсолютною і повинна час від часу поступатися іншим законним вимогам, таким як запобігання заворушенням чи злочинам або захисту прав і свобод інших осіб (К.Ю. проти Фінляндії).»

«Існує очевидна різниця між тим, що є необхідним для збереження конфіденційності секретної інформації, яка порушується після самого першого опублікування інформації, і тим, що є необхідним для захисту норм моралі в разі, коли шкода може бути заподіяна в будь-який момент, коли особа стикається з матеріалом (Перрін проти Сполученого Королівства (Рішення)).»

i. Захист моралі

При захисті норм моральності, з огляду на відносний характер концепцій моралі в європейській правовій сфері, Суд надає Державам певні межі свободи розсуду (Акдаш проти Туреччини, № 41056/04, § 29, 16 лютого 2010 року).

Щодо захисту неповнолітніх Суд роз'яснив, що особа юного віку є вразливою. Це тягне різні наслідки, коли питання стосується Інтернету:

Оголошення сексуального характеру на сайті знайомств в Інтернеті, що стосується 12-річної особи несе фізичний і моральний ризику, від яких необхідний захист. Це може змусити держави вжити заходів, розроблених для забезпечення недоторканності особистого життя навіть у сфері відносин приватних осіб між собою.

Що стосується небезпеки дитячої порнографії в Інтернеті, держава повинна встановити нормативно-правову базу, що дозволяє захищати різні інтереси. Підтримка переважного значення вимоги конфіденційності не виправдана, якщо це перешкоджає проведенню ефективного розслідування в разі, коли необхідно було зобов'язати постачальника послуг Інтернету розкрити особистість людини, що опублікувала оголошення сексуального характеру відносно неповнолітнього (К.Ю. проти Фінляндії, наведено вище, §§ 41-50).

Той факт, що особа є неповнолітньою, може обмежити свободу преси. У разі вчинення злочину неповнолітнім, проти якого не можна порушити кримінальну справу,¹⁴ право журналіста на передачу інформації про серйозний злочин, яке зазвичай надається журналістам для того, щоб вони могли інформувати громадськість про кримінальні розгляди, має поступитися праву неповнолітнього на ефективний захист його особистого життя (Олексій Овчинников, наведено вище, § 51 - надання інформації про особу неповнолітніх, які причетні до інциденту сексуального характеру). Засудження в кримінальному порядку за публікацію сторінок в Інтернеті, які знаходяться у вільному доступі (на якій були відсутні будь-які перевірки за віком), які могли безперешкодно знайти всі користувачі, на яких були опубліковані дуже непристойні фотографії, і які,

швидше за все, могли знайти молоді люди, було виправдано необхідністю захисту моралі та прав інших осіб (справа Перрін, наведено вище).

Неодноразова вказівка в пресі особистості неповнолітнього, втягнутого в насильницький інцидент, завдає шкоди його моральному і психологічному розвитку, а також його особистому життю. Це може виправдати судове рішення у цивільній справі проти журналіста за результатами розгляду позову про дифамацію, навіть якщо особиста інформація вже була надбанням громадськості, оскільки вона перебувала в Інтернеті (Олексій Овчинников, наведено вище, § 52). Журналіст був притягнутий до відповідальності під час цивільного судового розгляду, відкритого проти нього за написану ним статтю про дитину, яка була підвернена сексуальному насильству з боку інших дітей у літньому таборі, в якій він вказав особистість батьків правопорушників.

Заборона показу плакату на громадській автомагістралі, на якому вказана адреса сайту в Інтернеті об'єднання, члени якого були звинувачені в сексуальних зв'язках з неповнолітніми та рекламував "геніократію" та пропонував послуги, пов'язані з клонуванням була визнана відповідною і необхідною для захисту здоров'я і моралі, а також для запобігання злочинів та вирішення нагальних суспільних потреб (справа Рух раелітів, наведено вище, § 76). Необхідно звернути увагу на те, що питанням в цій справі була заборона реклами в громадських місцях, запроваджений для інтернет сайту, який мав функцію заманювання, а не фактичний зміст сайту.

ii. Особа, яка інформує керівництво про порушення і незаконну діяльність своєї організації

Особи, які надають інформацію про порушення чи незаконну діяльність повинні використовувати певні засоби для досягнення своєї мети. Їх обов'язки полягають в оприлюдненні фактів, які можуть зацікавити громадськість та, таким чином, зробити внесок в прозорість справ представників державної влади. Тим не менш, вони повинні діяти «з необхідною пильністю та поміркованістю». Права таких осіб закінчуються, коли з'являється необхідність захисту індивідуальності інших осіб, особливо їх репутації. Права таких осіб не розповсюджуються на публікацію неправдивої або зміненої інформації.

¹⁴. Коли неповнолітня особа не досягла законного віку карної відповідальності.

Національні суди, які знаходяться в кращому положенні, ніж Європейський Суд, який оцінює всі докази і вплив висловлених тверджень, повинні ретельно розглянути всі інтереси питання. Повинен бути встановлений відповідний баланс між конкуруючими інтересами, а також у рішеннях національних судів не повинно бути свавілля. Такою була точка зору Суду у справі асоціація, метою якого була боротьба з корупцією в державній адміністрації (Růžový panter o.s. проти Чеської Республіки, № 20240/08, § 33, 2 лютого 2012 року). Суд встановив наступний принцип, який може бути застосований за всіх обставин (§ 32):

«Недобросовісне перекручування правди іноді може переходити межі допустимої критики: правдива заява може супроводжуватися додатковими зауваженнями, суб'єктивними оцінками, припущеннями та навіть натяки, які можуть надавати неправильну інформацію громадськості».

У цій справі войовнича асоціація опублікувала прес-реліз на своєму веб-сайті стосовно світлого пічного палива та справи масового ухиляння від сплати податків, яка привернула широку увагу засобів масової інформації. Прес-реліз мав форму вимог, адресованих членам парламенту та Віце-президента Палати депутатів, який згодом став Міністром внутрішніх справ, який повинен був пояснити свої відносини з певними особами. Асоціація скаржилася на зобов'язання відшкодування збитків. Суд виніс покарання асоціації за публікацію інформації про члена парламенту, яка була не точною, перекрученою та дезорієнтуючою. Суд не виявив порушення статті 10:

«34. Суд визнає, що в публікація образливої інформації, наміром асоціації-заявника був початок перевірки, в інтересах суспільства, особистих зв'язків члена парламенту І.Л., які викликали у них сумніви. Однак суд зазначає, що асоціація-заявник легко могла використати належні заходи для досягнення своїх цілей (...), без необхідності використовувати повне ім'я Т.Р., яке було згадане в прес-релізі як приватна особа або звернулися до нього обманним шляхом.

35. Відповідно, Суд приходить до висновку, що «покарання», винесене асоціації-заявнику засновувалось на «відповідних і достатніх» причинах.

36. Що стосується «пропорційності» штрафу, Суд зазначає, що асоціація-заявник був визнаний винною в цивільному процесі, їй було доручено видалити прес-реліз зі свого сайту, опублікувати вибачення і відшкодувати Т.Р. збитки в розмірі (...) (приблизно 3300 євро в той час). (...) На думку Суду заходи, прийняті проти асоціації-заявника не були непропорційними законній меті, асоціація-заявник була труднощі в їх дотриманні. (...)»

iii. Захист особистості

Захист особистості також може виправдати судову заборону певних Інтернет публікацій («РЕТА Дойчланд» проти Німеччини, № 43481/09, § 49, 8 листопада 2012 року). Заборона розміщення плакатів організацією з захисту прав тварин, зображуючих фотографії в'язнів у концентраційних таборах поряд з фотографіями тварин в об'єктах масового розведення, стало можливим, зокрема, з метою захисту «прав інших осіб». Суд встановив відсутність порушення статті 10, погоджуючись з судами Німеччини, в даному випадку, які прийняли правильне рішення про те, що плакати кампанії нагадували про страждання і переслідування, жертвами яких були заявники. Вони мали рацію, вважаючи, що ця "інструменталізація" страждання заявників порушила їхні права особистості як євреїв, які проживали в Німеччині та тих, які залишились живими після Голокосту. Обставини справи не можуть розглядатися незалежно від історичного і соціального контексту. Посилання на Голокост має бути розглянуто в конкретному контексті минулого Німеччини.

Крім того, не було встановлено кримінального покарання, тільки цивільна судова заборона асоціації-заявникові публікації семи плакатів. Більш того, асоціація-заявник мала інші засоби привертання уваги громадськості до захисту тварин (див. там же, § 49).

(4) «Обов'язки та відповідальність» порталу новин в Інтернеті стосовно онлайн коментарів користувачів

Справа Делфі АС проти Естонії [ВП], наведено вище, § 110, була першою справою, в якій Суд повинен був вивчати скаргу щодо відповідальності компанії, яка володіє порталом новин в Інтернеті за коментарі своїх користувачів на порталі. Портал надавав платформу, яка працювала на комерційних лініях, призначену для опублікованих користувачами

коментарів до раніше опублікованих статей. У таких випадках деякі користувачі - встановлена особи чи невідомим – могли залишати незаконні коментарі, які порушують права особистості інших людей. Суд постановив, що комерційний оператор порталу новин в Інтернеті може бути притягнутий до відповідальності за образливі коментарі, розміщені на його порталі користувачами.

Дві характерні риси відрізняють цю довгоочікувану справу:

- мова йшла про значний професійний і комерційно експлуатований портал новин в Інтернеті, який опубліковує новини, написані його співробітниками, на яких користувачі могли залишати коментарі. Суд зазначив, що ця справа не стосувалась інших типів Інтернет форумів, де зауваження третіх осіб можуть бути опубліковані, наприклад, в дискусійних групах в Інтернеті, дошках оголошень або соціальних мережах (§ 116).

- коментарі, що публікуються користувачами – встановленою особою чи невідомою – порушують особисті права інших людей і містять ненависну мову, що провокує акти насильства по відношенню до інших осіб (дивіться також розділ VI-3 нижче).

Компанія-заявник, Делфі АС, скаржилася, що національні суди визнали його відповідальним за образливі коментарі від своїх користувачів під однією зі своїх новин про поромну компанію. Делфі АС видалила образливі коментарі, на прохання адвокатів власника поромної компанії за шість тижнів після того, як вони були опубліковані.

Явно незаконні коментарі порушують особисті права інших людей. Питання не в тому, чи були порушені права авторів коментарів на свободу вираження поглядів, а в тому, що визнання компанії Делфі АС відповідальною за коментарі третіх осіб порушило її право на поширення інформації.

Стосовно цього нового питання Велика палата постановила (§ 113):

«(...) Визнання відмінностей між оператором порталу та традиційним видавцем, відповідно до міжнародних документів у цій галузі, які виявляють певний розвиток на користь розрізнення правових принципів, що регулюють діяльність традиційних друкованих та аудіовізуальних ЗМІ з одного боку, і операцій інтернет-ЗМІ, з іншого. Нещодавно, рекомендації Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо нового поняття в ЗМІ, яке називається "диференційований і поступовий підхід [який] вимагає того, щоб кожен діяч, чії послуги визначені як засоби масової інформації або посередницька чи допоміжна діяльність, від якої цей діяч отримує прибуток від відповідної форми (диференційованого) і відповідного рівня (поступового) захисту та те, що відповідальність також повинна встановлюватись відповідно до статті 10 Європейської конвенції з прав людини та інших відповідних стандартів, встановлених Радою Європи "(див. § 7 Додатку до Рекомендації СМ / Рес (2011) 7, зазначений у пункті 46 вище). Таким чином, Суд вважає, що через особливий характер Інтернету «обов'язки і відповідальність» Інтернет-порталу відповідно статті 10 можуть відрізнитися і в деякій мірі від обов'язків та відповідальності традиційного видавця, що стосується змісту висловлювань третіх осіб.»

Крім того, професійний Інтернет видавець повинен добре знати законодавство і прецедентне право, так як йому легко отримати юридичну консультацію з цих питань. Суд визнав, що видавець був в змозі оцінити ризики, пов'язані з його діяльністю, а також передбачити, в розумній мірі, наслідки, які вони можуть спричинити з точки зору його "відповідальності і обов'язків":

«129. (...) як професійний видавець, компанія-заявник повинна бути знайома з законодавством і прецедентним правом, а також могла вимагати юридичну консультацію. (...) Таким чином, Суд вважає, що компанія-заявник була в змозі оцінити ризики, пов'язані з її діяльністю та те, що вона повинна була передбачити, в розумних межах, наслідки, які вони можуть спричинити. Тому Суд зробив висновок про те, що втручання, яке розглядається, було «встановлене законом» відповідно до другого пункту статті 10 Конвенції.»

Велика палата потім встановила чотири критерії для визначення того, чи рішення про відповідальність Делфі АС за коментарі, опубліковані третіми особами порушило його свободу вираження поглядів. Суд взяв до уваги наступне:

- екстремальний характер коментарів, що розглядаються (вони порушили "людську гідність" і були "явно незаконними");
- той факт, що коментарі були опубліковані у відповідь на статтю, опубліковану компанією-заявником на його професійно керованому порталі новин, працюючому на комерційній основі (читачам пропонують залишати свої коментарі без реєстрації з використанням імен або надання будь-яких засобів ідентифікації особи);
- Недостатність заходів, прийнятих компанією-заявником для негайного видалення образливих коментарів одразу після опублікування (вони залишались на лінії протягом шести тижнів);
- незначна міра покарання компанії-заявника (320 євро).

Зрештою суд не встановив порушення статті 10.¹⁵ Рішення судів Естонії про визнання Делфі АС відповідальним було виправдане і не становило невідповідні обмеження права компанії на свободу вираження поглядів. Так, вперше Суд визнав, що відповідальність оператора комерційного інформаційного порталу була встановлена в результаті образливих коментарів, розміщених користувачами.

(5) Публікації преси в Інтернеті: посилення «обов'язків і відповідальності» журналістів

Суд повідомив у справі Штоль, наведеній вище, наступне:

«104. (...) У світі, в якому особа натрапляє на величезну кількість інформації, що циркулює за допомогою традиційних та електронних засобів інформації і залучає постійно зростаючу кількість гравців, контроль за дотриманням журналістської етики набуває ще більшого значення.»

Нещодавно Суд встановив (Делфі АС проти Естонії [ВП], наведено вище):

«134. З огляду на «обов'язки та відповідальність» журналіста, потенційний вплив засобу інформації, який розглядається є важливим фактором. Загальноприйнятим є факт, що аудіовізуальні засоби масової інформації часто мають більш швидкий і значний вплив, ніж друковані засоби масової інформації (див. Перселл та інші проти Ірландії 15404/89, рішення Комісії від 16 квітня 1991 року, Рішення та Звіти 70, стор. 262). Методи об'єктивної та збалансованої звітності можуть значно відрізнятись, залежно від інших обставин засобу масової інформації, який розглядається (див. Джерсілд, наведено вище, § 31).»

¹⁵. Дивіться також окремі думки, прикріплені до рішення.

Зрозуміло, що публікація неправдивої інформації в Інтернеті не захищається Конвенцією (Шуман проти Польщі (рішення) № 52517/13, 3 червня 2014 року).

Обов'язок преси дотримуватися принципів відповідальної журналістської діяльності за допомогою перевірки правильності інформації, що публікується (сумлінність, етика, надійна інформація) є ще більш суворою щодо інформації, що стосується минулих подій, щодо яких відсутня будь-яка терміновість - Інтернет-архівів, які є основним джерелом освіти і проведення історичного дослідження - ніж новин про поточні події, які, за визначенням, є тлінними (справа Таймс Ньюспейперс Лтд., наведено вище).

У справі Таймс Ньюспейперс Лтд (§ 47), Суд:

«(...) не вважає, що вимога публікації відповідного застереження до статті, що міститься в Інтернет-архіві, в разі, коли газета дізнається про факт порушення розгляду про наклеп щодо цієї ж статті, опублікованій в газеті, є невідповідним втручанням в право на свободу вираження думки.»

Проте, «обов'язки та відповідальність» журналістів не є настільки широкими, щоб вимагати видалення з публічних електронних архівів видавництва всіх залишків минулих публікацій, які були визнані дифамаційними. У справі *Węgrzynowski та Smolczewski* проти Польщі (наведено вище), Суд встановив відсутність порушення статті 8 стосовно статті, яка вважалась дифамаційною і зберігалась в Інтернет архівах газети. Дійсно, законний інтерес громадськості стосовно доступу до громадських Інтернет архівів видавництва захищається статтею 10 Конвенції. Крім того, судова влада не зобов'язана займатись переписуванням історії шляхом наказу видалення із державної власності всіх залишків публікацій, які в минулому були визнані дифамаційними відповідно до остаточних судових рішень. У подібній ситуації, додавання коментарів до статті на веб-сайті, яка інформує громадськість про судові рішення у дифамаційних справах є одним із засобів врегулювання конкуруючих інтересів, які розглядаються (захист репутації особи та свобода преси) (§§ 60-68).

Свобода преси закінчується там, де переслідується мета простого задоволення цікавості певних читачів на шкоду праву на недоторканність приватного і сімейного життя. Необхідність захисту особистих прав осіб і їх репутації є головним питанням. Отже, інформація, вже опублікована в Інтернеті, що таким чином стала надбанням громадськості, не дає пресі абсолютного права її відтворювати. У справі редакційна колегія «Правое Дело» та Штекель проти України, наведено вище, Суд встановив (§ 63):

«(...) ризик шкоди, яка може виникнути через зміст та засоби зв'язку в Інтернеті на шляху здійснення прав і свобод особи, зокрема права на повагу особистого життя, безумовно, вище, ніж ризики спричинення шкоди пресою. Таким чином, політика, що регулює відтворення матеріалу з друкованих засобів масової інформації та в Інтернеті може відрізнятися. Остання, безсумнівно, повинна бути скоректована відповідно до технологічних особливостей з метою захисту та забезпечення прав і свобод, що розглядаються.»

Преса не повинна розголошувати деталі особистого чи сімейного життя особи, які, не зважаючи на те, що вони вже в опубліковані в Інтернеті, не знаходяться в межах будь-якої державної або політичної дискусії з питання, що має загальне значення (Олексій Овчинніков проти Росії, наведено вище, § 50), де Суд надав наступні обґрунтування:

«50. Як стверджувалось раніше, Суд вважає, що за певних обставин обмеження на відтворення інформації, яка вже є суспільним надбанням, може бути виправдано, наприклад, щоб запобігти подальшого розголошення подробиць особистого життя особи, які знаходяться за межами будь-яких політичних або громадських дискусій з питання, що має загальне значення. В зв'язку з цим Суд нагадує, що в випадках публікацій, що стосуються подробиць особистого життя особи з єдиною метою задоволення цікавості

певних читачів, право особи на ефективний захист свого особистого життя переважає над свободою вираження поглядів журналіста (...).»

Суд постановив, що громадський діяч не повинен піддаватися публічному засудженню за рахунок справ стосовно членів його сім'ї, навіть якщо персональні дані вже доступні в Інтернеті. Особистість неповнолітнього, що приймав участь в насильницьких діях, яка була встановлена в Інтернеті, не повинна розголошуватись в пресі. (в тому ж місці, §§ 50-52).

Цілком можливо, з іншого боку, опублікувати фотографію політичного діяча у зв'язку зі звітом з питання, що становить загальний інтерес, особливо коли його фото можливо знайти на професійному сайті (Кроне Ферлаг ГмбХ і Ко. Кг проти Австрії, № 34315/96, § 37, 26 лютого 2002 року).

Особлива відповідальність журналістів при здійсненні ними свободи вираження поглядів також застосовується, коли вони публікують інформацію в Інтернеті від свого власного імені, включаючи публікації за межами сайту їх роботодавця, наприклад, на публічному Інтернет-форумі (справа Фатуллаєв, наведено вище, § 94).

Конвенція не накладає на ЗМІ зобов'язання завчасно попереджувати осіб про намір опублікувати звіти стосовно, щоб вони могли запобігти публікацію отримавши судову заборону. Такий висновок Суду в його рішенні в справі Мослі проти Сполученого Королівства, наведено вище. Газета опублікувала на своєму сайті зображення і відео, які розголошують подробиці сексуального життя громадського діяча. Позивач не зміг запобігти публікації, хоча було визнане порушення особистого життя і відшкодовувались збитки. Через два дні відео переглянули більше 1,4 мільйонів разів, а онлайн-версія статті отримав більше ніж 400000 звернень.

(б) Більш високий рівень захисту свободи вираження поглядів стосовно політичних, військових і полемічних питань в Інтернеті

а) Принципи

Інтернет піддається перевірці і отримує захист, рівноцінний перевірці та захисту інших засобів передачі інформації щодо поваги вільного вкладу в політичну дискусію обраним представником народу. Щодо санкцій, потрібним є обмеження у використанні кримінального провадження, особливо у випадках, коли є інші засоби реагування на напади і невинуватну критику з боку опонентів (див. рішення у справі Фере проти Бельгії, №15615/07, § 80, 16 липня 2009 року). Вартий осуду характер повідомлення посилюється його публікацією онлайн.

б) Ступінь допустимої політичної критики

Вираження поглядів щодо політичних і військових питань в межах дискусії, що становить суспільний інтерес відповідно до статті 10, вимагає високого рівня захисту права на свободу вираження поглядів в Інтернеті, як і вираження думки за допомогою інших засобів передачі інформації. Таким чином, ця свобода дає можливість обраному представникові, що знаходиться в політичній опозиції, використовувати жорсткі критичні зауваження політичним лідерам щодо питань, які становлять суспільний інтерес (дискусія

між об'єднанням і муніципальною радою з приводу містобудування) і будь-яке письмове або усне перебільшення з цих питань може допускатися (див . справу Рено проти Франції, № 13290/07, § 38, 25 лютого 2010 року - засудження в кримінальному порядку розробника веб-сторінок в Інтернеті за публічну образу міського голови в зв'язку з зауваженнями, опублікованими на сайті асоціації, головою якої був розробник, було визнане надмірним).

Суд постійно повторює, що існує дуже мало можливостей відповідно до статті 10 § 2 для обмеження політичних висловлювань чи дискусій з питань, що мають загальний інтерес (див. нещодавно справу Рух раелітів проти Швейцарії [ВП], наведено вище, § 61, та в якості виключення з урахуванням конкретного контексту, «РЕТА Дойчланд» проти Німеччини, наведено вище, § 46).

Що стосується профспілок, їх представники повинні мати можливість висловлювати свої вимоги стосовно умов праці роботодавця, в іншому випадку вони були б позбавлені одного з найважливіших засобів впливу; непропорційні покарання не повинні відмовляти представників профспілкових від спроб захистити інтереси своїх членів (Сзіма проти Угорщини, № 29723/11, § 28, 9 жовтня 2012 року).

с) Межі допустимої критики

Свобода вираження поглядів, хоча й має особливу цінність для демократії, не дозволяє робити висловлювання, що пропагують расову дискримінацію і ворожнечу, незалежно від використаних засобів. Гасла, опубліковані на листівках політичної партії, або на сайті в Інтернеті під час виборчої кампанії розглядаються таким же чином відповідно до статті 10 § 2. Засудження в кримінальному порядку власника сайту в Інтернеті, який також був політичним лідером, і який опублікував ксенофобські зауваження, відповідало нагальній суспільній потребі захисту прав іммігрантів (див. рішення у справі Фере, наведено вище).

Заклик обраного представника до скоєння акту дискримінації, повторений на веб-сайті муніципалітету, не є вільним обговоренням теми, що становить інтерес для суспільства. Дискримінаційний і, отже, викликаючий осуду, характер політичного повідомлення посилюється його публікацією в Інтернеті (див. Віллем, наведено вище, §§ 36-38).

Публікація в мережі особистих нападів, які перевищують те, що законно можна назвати обговоренням ідей не захищається (Тіербейфреєр ЄВ (Tierbefreier EV) проти Німеччини, № 45192/09, § 56, 16 січня 2014 року, відсутність порушення статті 10).

На думку Суду, публікація в мережі тверджень, приписуваних третім особам і помічених в лапки відповідає підтвердженню існування факту; це, відповідно, для особи, яка розмістила посилання для того, щоб продемонструвати, що вона є справжньою (Лесквен дю-Плессі - Кассо проти Франції (№ 2), №34400/10, § 35, 30 січня 2014 року, відсутність порушення статті 10).

Термінова соціальна необхідність підтримувати дисципліну в поліції може виправдати санкції за критику, що підриває довіру поліції. Публікації на сайті профспілки поліції заяв лідера профспілки принижують поліцію і її лідерів здатні підірвати авторитет поліції. На думку Суду, цей лідер профспілки мала значний вплив і повинна була здійснювати своє право на свободу вираження поглядів відповідно до «обов'язків і відповідальності», які це

право тягне за собою за певних обставин її статусу та з урахуванням особливої вимоги дисципліни в поліції (Шима проти Угорщини, наведено вище, § 32, відсутність порушення статті 10 і 11 Конвенції).

Зрештою, справу передали до Суду, стосовно музичного відео, опублікованого в мережі і названого "екстремістським", до якого були застосовані Інтернет фільтри (Альохіна та інші проти Росії, № 38004/12, доведена до відома держави-відповідача¹⁶).

(7) Негативний вплив на свободу вираження поглядів

Характер і тяжкість призначених санкцій повинні прийматися до уваги при розгляді пропорційності запобіжного заходу (Моріс проти Франції [ВП], наведено вище, § 127; Кумпене та Мазере проти Румунії [ВП], № 33348 / 96, § 111, ЄСПЛ 2004 XI).

Загалом Суд постановив, що, коли національна влада обмежує основні права приватних осіб або юридичних осіб, вони зобов'язані «обирати засоби, які викликають найменш можливу шкоду для прав, які розглядаються» (Рух раелітів проти Швейцарії, [ВП], наведено вище, § 75).

¹⁶ Справа повідомлена відповідно до статті 10 Конвенції 2 грудня 2013 року.

Що стосується журналістів, влада не повинна стримувати журналістів "від участі в громадському обговоренні питань, які впливають на життя суспільства" (Лінгенс проти Австрії, 8 липня 1986 року § 44, Серія А, №103). Таким чином, винятки на свободу вираження поглядів повинні вузько тлумачитися (Обершлік проти Австрії (№ 2), 1 липня 1997 року, § 29, Збірник постанов і рішень 1997 IV; .. стосовно справи перевищення допустимої "провокації" дивіться Лендон Очаковські-Лоран та Жюлі проти Франції [ВП], № 21279/02 і 36448/02, ЄСПЛ 2007 IV, відсутність порушень).

Призначення тюремного ув'язнення за злочини, пов'язані з пресою є сумісним лише у виняткових випадках свободи вираження поглядів журналістів, у випадках серйозних порушень основних прав, наприклад, таких як ненависні висловлювання або підбурювання до насильства. Крім того, Рада Європи закликала держави-члени, які ще оголошують вироки тюремного ув'язнення заклеп, скасувати цю санкцію без подальшої затримки.¹⁷ Страх позбавлення волі матиме "охладжуючий ефект" для здійснення свободи преси (Фатуллаєв, наведено вище, §§ 100-103). У рішенні справи Бельп'єтро проти Італії (№ 43612/10, § 61, 24 вересня 2013 року) Суд постановив, що оголошення тюремного ув'язнення, навіть відкладеного, може мати значний охолоджуючий ефект.

Що стосується штрафів, відносно невелика сила цього виду покарання не буде достатньою для спростування ризику негативного впливу на здійснення права на свободу вираження поглядів (Моріс проти Франції, наведено вище, § 176). Суд постановив, що, наприклад, кримінальні покарання за сатиричні коментарі можуть мати негативний вплив (Еон проти Франції, наведено вище, §§ 60-61).

Положенням сил команд уряду є показ стриманості у розгляді кримінальної справи, особливо, коли існують інші засоби реагування на необґрунтовані напади і критику опозиції або в засобах масової інформації. Саме тому утримання журналіста, який займається розслідуванням справи в попередньому ув'язненні за його зауваження проти

уряду, швидше за все "створить атмосферу самоцензури для нього і для всіх журналістів-розслідувачів, що бажають дослідити і прокоментувати поведінку і діяльність державних органів влади" (Недім Шенер проти Туреччини, № 38270/11, § 122, 8 липня 2014 року).

Суд підтвердив, що частина політичних звітів і журналістських розслідувань отримують високий рівень захисту відповідно до статті 10 та те, що загроза кримінального покарання або карних штрафів матиме негативний вплив в цьому відношенні (Мослі проти Сполученого Королівства, наведено вище, § 129).

При встановленні відсутності юридичного зобов'язання попереднього повідомлення пресою про публікацію текстів, фотографій або відео в Інтернеті відповідно до Конвенції,

¹⁷. Постанова 1577 (2007) Парламентської Асамблеї стосовно декриміналізації дифамації, на яку Страсбурзький суд посилався в ряді випадків.

Суд звертався, зокрема на негативний вплив такого зобов'язання для ЗМІ, тим самим підкреслюючи своє занепокоєння з приводу цього делікатного питання (Мослі проти Сполученого Королівства, наведено вище, § 126).

Очевидний негативний вплив на санкції повинен оцінюватись в кожній окремій справі. Навіть цивільне або м'яке покарання може викликати проблему (Аксель Спрінгер АГ проти Німеччини [ВП], наведено вище, § 109). Наприклад, звичайна цивільна заборона будь-якої нової публікації частини статті новин може мати негативний вплив відповідно до прецедентного права Суду (Аксель Спрінгер проти Німеччини (№ 2), № 48311/10, § 76, 10 липня 2014 року, з подальшими посиланнями).

Можливо буде обґрунтованим враховувати, що звичайне фінансове покарання не буде достатнім або стримуючим покаранням (Палусінські проти Польщі (рішення), № 62414/00, ЄСПЛ 2006-ХІ). В справах, пов'язаних з Інтернетом Суд посилався на наступні чинники (Перрін, (рішення) наведено вище.):

«(...) На відміну від наведеної вище справи Купене і Мазере, як зазначено вище, мета цього висловлення була комерційною та були відсутні будь-які припущення, що ці висловлювання сприяли будь-якій публічній дискусії з питання, що становить суспільний інтерес або мало художню заслугу: тому не можливо стверджувати, що засудження заявника може спричинити негативні наслідки. Крім того, з огляду на те, що заявник отримував прибуток від публікацій непристойних фотографій на своїй сторінці попереднього перегляду, було б обґрунтованим для національних органів влади вважати, що звичайне фінансове покарання не було б достатнім або стримуючим покаранням».

Відповідно, характер і інтерес публікації, яка оскаржується, та можливість отримання прибутку за допомогою цієї публікації є відповідними міркуваннями при оцінюванні впливу стримуючих чи будь-яких інших санкцій на виконання цілей Конвенції.

IV. ІНТЕРНЕТ І ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

(1) Подання

Метою права інтелектуальної власності є захист результатів інтелектуальної праці, незалежно від їх форми. Конвенція від 14 липня 1967 року створила Всесвітню організацію інтелектуальної власності, яка перераховує права, що охоплюються поняттям інтелектуальної власності: літературні та художні твори, виконання, винаходи, наукові

відкриття, промислові зразки, торговельні марки, знаки обслуговування, фірмові найменування і т.д. Захищаються не тільки ідеї, але і фактична форма, в якій вони передаються.

Автори таких робіт мають:

- По-перше, особисте немайнове право, що означає, що тільки автор має право оприлюднити твір; третя сторона повинна отримати дозвіл на її використання або відтворення, і т.д.

- По-друге, майнове право, що дає йому або їй можливість отримувати прибуток від роботи (шляхом виконання, відтворення, і т.д.).

У сфері інформаційних технологій програмне забезпечення є прикладом інтелектуальної власності, як і будь-який твір (статті, зображення, звуки, і т.д.), створене комп'ютером. Твір, який розповсюджується в Інтернеті, також може, по суті, підлягати захисту (наприклад, книга).

Прецедентна практика Європейського суду з прав людини у сфері інтелектуальної власності та Інтернету є порівняно незначною. Проте, можна зробити деякі спостереження.

(2) Інтелектуальна власність підпадає під сферу дії статті 1 Протоколу 1 Конвенції

а) Права власності

Стосовно прав власності, а саме, права власності на фізичний носій відповідного права, Європейський Суд визнав, що стаття 1 Протоколу № 1 Конвенції застосовується до:

i. Патентів

-рішення про неприйнятність у справі Сміт Кляйн і Френч Лабораторіз Лтд. проти Нідерландів (№12633/87, 4 жовтня 1990 року): контроль використання власності встановив справедливе співвідношення між інтересами заявника і загальними інтересами, тому скарга була визнана явно необґрунтованою;

-рішення у справі Ленцінг АГ проти Сполученого Королівства (№ 38817/97, 9 вересня 1998 року)

ii. Торгових марок

У Постанові Великої палати у справі Анхойзер-Буш Інк. проти Португалії ([Велика Палата] № 73049/01, 11 січня 2007 року, ЄСПЛ 2007 I), Європейський Суд вказав, що стаття 1 Протоколу № 1 застосовується до об'єктів інтелектуальної власності (див. також коротке повторення прецедентної практики з цього питання).

iii. Заяв про реєстрацію торгової марки

Власник ряду майнових прав, пов'язаних з поданням заяви про реєстрацію торгової марки, яка була визнана відповідно до національного права, незважаючи на те, що за певних умов

вони могли бути анульовані, перебував під захистом статті 1 Протоколу №1 (захист власності - справа Анхойзер-Буш Інк., наведено вище).

iv. Ліцензії на надання доступу в Інтернет

Вона є "майном": справа Мегадат.ком СРЛ проти Молдови (№ 21151/04, § 63, 8 квітня 2008 року)

У цій справі, що стосується компанії, яка була найбільшим постачальником послуг Інтернет в Молдові, компанія-заявник поскаржилася на визнання недійсною її телекомунікаційних ліцензій на тій підставі, що вона не поінформувала компетентний наглядовий орган про зміну своєї адреси. Крім того, вона стверджувала, що вона була єдиною з 91 компаній, яка отримала таке суворе покарання. В результаті компанії довелося припинити свою діяльність. Європейський Суд зазначив, що розгляд справи судами Молдови був дуже формальним. Не було зроблено спроб встановити співвідношення між загальною проблемою, якої стосувалася справа, і санкцією, застосованої до компанії-заявника. Таким чином, Європейський Суд встановив, що розгляд мав довільний характер, і що до компанії було застосоване надто суворе покарання. На додаток, з огляду на дискримінаційного поводження, якого зазнала компанія, Суд дійшов до висновку про те, що влада не використовувала будь-які послідовні міркування при визнанні недійсними ліцензій Мегадат.ком СРЛ. Отже, було встановлено порушення статті 1 Протоколу № 1.

v. Виключного права використання і володіння зареєстрованими доменними іменами в Інтернеті

Це є "майном" (Паеффген Гмбх проти Німеччини, (рішення) № 25379/04, 21688/05, 21722/05 та 21770/05, 18 вересня 2007 року).

У цій справі Суд розглядав питання реєстрації доменних імен і потенційне втручання у здійснення прав третіх осіб. Судовий наказ, що забороняє використання і вимагає анулювання доменних імен, зареєстрованих на ім'я заявника, але є втручанням в права третіх осіб, був призначений для досягнення правомірного загального інтересу стосовно підтримки функціонуючої системи захисту торгових марок і / або імен. Національна влада мала широкі межі розсуду. Проте, їх рішення мало встановити справедливе співвідношення між захистом, який повинен отримувати власник виключного права на використання доменних імен, і вимогами загальних інтересів. Власник такого "майна" не повинен був нести індивідуальний або надмірний тягар.

b) Немайнові права

Щодо немайнових прав необхідно відзначити, що прецедентна практика тільки частково охоплює цей компонент права інтелектуальної власності.

i. Стаття 1 Протоколу № 1

Таким чином Суд встановив, що право на публікацію перекладу роману підпадає під сферу дії статті 1 Протоколу № 1. Більш того, позбавлення такого майна може бути виправданим тільки з посиланням на публічний інтерес, при дотриманні встановлених законом умови і пропорційності переслідуваної мети. Навіть незважаючи на те, що Держава має широкі

межі свободи розсуду, це не може виправдати позбавлення права власності на майно, яке було придбане на законній підставі (СК Едітура Орїзонтурї СРЛ проти Румунїї, № 15872 / 03, 13 травня 2008 року)

У справі А.Д. проти Нїдерландїв (рїшення) (№ 21962/93, 11 сїчня 1994 року) той факт, що державнї органи влади в справї про ганебну поведїнку перехопили кореспонденцїю, адресовану третїй особї, не виявили будь-яких слїдїв втручання в здїйснення заявником права на їнтеллектуальну власнїсть вїдповїдно до статтї 1 Протоколу №1; таким чином, заява була явно необґрунтованою.

Суд нещодавно постановив, що власники авторського права захищаються гарантїями, закрїпленими в статтї 1 Протоколу № 1 Конвенцїї (Неїж ї Сунде Кольмїсоппї проти Швецїї (разл.), № 40397/12, 9 лютого 2013 року). Заявники у цїй справї рїзними способами сприяли створенню їнтернет-сайту пїд назвою "The Pirate Bay", (PB) одного з провїдних свїтових файлообмїнних сервїсїв в Їнтернетї. За допомогою цього сервїсу, який використовує те, що називається протокол BitTorrent, користувачї можуть зв'язатися один з одним через торрент-файли (якї на практицї функцїонують як Їнтернет-посилання). Пїсля спїлкування, користувачї могли б, поза комп'ютерами TPB, обмїнюватися елекронними матерїалами за допомогою файлообмїну. Заявники були визнанї винними в спївучастї в скоєннї злочину проти порушення закону про авторське право за надання допомоги користувачам сайту при порушеннї авторських прав на музику, фїльми ї комп'ютернї їгри. Суд пїдкреслив значення, що надається захисту власникїв авторського права (див. нижче).

її. Їншї положення

З метою сприяння передачї їнформацїї їнтернет сайти можуть надавати можливїсть обмїну музикою, фїльмами ї комп'ютерними їграми порушуючи авторськї права (Неїж ї Сунде Кольмїсоппї проти Швецїї (рїшення), наведено вище). На думку Суду, держава-вїдповїдач має "зберїгати рївновагу мїж двома конкуруючими їнтересами, захищених Конвенцїєю". З одного боку їснує їнтерес їнтернет-сайтїв в забезпеченнї обмїну їнформацїєю вїдповїдно до статтї 10 Конвенцїї, а, з їншого боку – повага прав авторїв творїв, що охороняються, якї пїдпадають пїд дїю статтї 1 протоколу № 1.

Суд постановив, що їснування авторських прав, якї повиннї захищатися, обмежує обсяг свободи вираження поглядїв. Отже, держава має широкї межї розсуду (див. також).

Рїшення у справї Неїж ї Сунде Кольмїсоппї проти Швецїї, наведено вище, стосувалося визнання операторїв їнтернет сайту, якї дозволяли його користувачам обмїнюватися файлами, винним в порушеннї авторських прав. Заява була вїдхилена ї Суд встановив, зокрема, що:

«(...) втручання переслїдувало законну мету захисту авторських прав позивачїв на данї, що розглядаються. Таким чином, визнання пїдсудних винними ї присудження вїдшкодування збиткїв переслїдувало законну мету "захисту прав їнших осїб" ї «попередження злочинностї» вїдповїдно до змїсту статтї 10 § 2.»

Суд постановив, що обов'язок нацїональної влади захищати права власностї позивачїв вїдповїдно до законїв про авторське право та Конвенцїї, був вагомою пїдставою для обмеження свободи вираження поглядїв. Крїм того, в цьому випадку заявники не вживли

жодних заходів для видалення образливих файлів незважаючи на те, що вони наполягали на цьому.

Справа Ешбі Дональда та інших проти Франції, наведено вище, стосувалася засудження в кримінальному порядку фотографів за публікацію в Інтернеті фотографій показу мод дозволу правовласників. Суд не встановив порушення статті 10. Публікація фотографій в Інтернеті в комерційних цілях без дозволу правовласників - Будинків мод, чиї творіння з'явилися на фотографіях - є порушенням закону про охорону авторського права. Тому суди обґрунтовано поставили права модельєрів вище прав фотографів на свободу вираження поглядів.

У недавній справі Акденіз проти Туреччини (рішення) (№ 20877/10, 11 березня 2014 року) Суд підтвердив, що «коли мова йде про встановлення рівноваги між можливо суперечливими інтересами, що розглядаються, такими як «право на свободу отримання інформації» та «захистом авторських прав « (...) державні органи влади мають особливо широкі межі розсуду». Заява була подана до Суду звичайним користувачем інтернет-сайтів, що спеціалізуються на розповсюдженні музики. Він скаржився на те, що влада заблокувала два веб-сайти, тому що вони поширювали музичні твори всупереч правилам, що регулюють авторське право на ці твори. Скарга була визнана неприйнятною (пор. частина V, 5 нижче).

На підставі статті 10 Конвенції видавнича компанія оскаржувала заборону на розповсюдження книги. Заявник оскаржив викладення доказів про те, що часткова цензура порушить право автора на цілісність його творів відповідно до Кодексу Інтелектуальної власності. Суд встановив, що, з огляду на проміжок часу, який пройшов з моменту, коли події, що викликали суперечку, мали місце, збереження заборони на незаконне розголошення фактів більш не відповідало нагальній суспільній потребі і було, таким чином, невідповідним (Едісьон Плон, наведено вище).

Ті, хто сприяє розповсюдженню творів, також мають "обов'язки і відповідальність", особливо стосовно захисту моралі в залежності від ситуації і використаних засобів передавання інформації. Однак, визнання культурних, історичних та релігійних особливостей Держав-членів Ради Європи не може мати такі далекосяжні наслідки, як запобігання доступу громадськості певною мовою, в даному випадку, турецькою, до твору, який належав, на думку Суду, до "європейської літературної спадщини "(справа Акдаш, наведено вище).

Публікація на місцевому та національному рівні зображень, зроблених третьою особою, що показують особу, яка намагається накласти на себе руки, без маскуванню обличчя та без його відома або згоди, виявила відсутність достатніх гарантій для запобігання розголошення, несумісного з гарантіями поваги особистого життя (див. Пек, наведено вище - порушення статті 8 та 13 Конвенції).

(3) Висновок

З огляду на прецедент не право у сфері інтелектуальної власності можна побачити, що, незважаючи на важливість використання Інтернету сьогодні, кількість суперечок стосовно цього питання відповідно до статті 1 Протоколу №1 невелика.

Що ж стосується підходу до захисту прав, які розглядаються, примітно, що підхід Суду не відрізняється від його звичайного підходу; він розглядає і погоджує різні права і інтереси, що розглядаються, та оцінює необхідність і пропорційність втручання в здійснення певного права, захищеного Конвенцією. Прецедентне право підкреслює важливість захисту авторських прав в інтернеті.

V. ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ І ІНТЕРНЕТУ ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 10 КОНВЕНЦІЇ

(1) Застосування статті 10

З формулювання статті 10 Конвенції стає очевидним, що сфера її дії включає право на отримання і передачу інформації. На додаток до змісту інформації стаття 10 також застосовується до різних форм і засобів, за допомогою яких вона передається і виходить, оскільки будь-яке обмеження засобів передавання інформації обов'язково порушує право отримання і передавання інформації (див., наприклад, Аутронік АГ проти Швейцарії, 22 травня 1990 року, § 47, Серія А, № 178; Де Гаєс і Гійселс проти Бельгії, 24 лютого 1997 року, § 48, Збірник постанов і рішень 1997 I; Ньюс Ферлагс ГмбХ & Ко.КГ проти Австрії, № 31457/96, § 39, ЄСПЛ 2000-I). Певні підприємства, діяльність яких переважно пов'язана із засобами передавання інформації прямо згадані в останньому реченні першого пункту. В якості нового і впливового інформаційного засобу, Інтернет, безперечно, підпадає під сферу дії статті 10. Дійсно, з огляду на його доступність та здатність зберігати і передавати величезну кількість інформації, Суд визнав важливу роль Інтернету в розширенні доступу суспільства до новин і спрощення процесу поширення інформації в цілому (справа Таймс Ньюспейперс Лтд., наведено вище).

(2) Зобов'язання Держави

Оскільки стаття 10 прямо покладає на Державу негативне зобов'язання не обмежувати свободу отримання і передачі інформації, Суд не був готовий визнати, що це положення гарантує загальне право доступу до інформації, включаючи адміністративні дані та документи (див. Луазо проти Франції (рішення), № 46809/99, ЄСПЛ 2003 XII (витяги)). Він послідовно ухвалив, що свобода отримання інформації забороняє Уряду обмежувати особу в отриманні інформації, яку інші особи бажають або захочуть передати цій особі, і що ця свобода не може трактуватися як така, що покладає на Державу позитивне зобов'язання поширення інформації за власною ініціативою (Роше проти Сполученого Королівства [ВП], № 32555/96, § 172, ЄСПЛ 2005-X, з додатковими посиланнями). Першочерговим обов'язком Уряду, таким чином, є не втручання в передавання інформації між приватними особами, як юридичними, так і фізичними.

Оскільки права відповідно до статті 10 встановлюються "незалежно від кордонів", Держави можуть тільки обмежувати інформацію, що отримується з-за кордону, в межах обґрунтувань, встановлених статтею 10 § 2 (Кокс проти Туреччини, № 2933/03, § 31, 20 травня 2010 року).

Скарги на відмову в доступі до інформації, яка є важливою для особистої ситуації заявника, як правило, розглядалися відповідно до статті 8 Конвенції, яка гарантує право на недоторканність особистого і сімейного життя. У деяких справах Суд встановив, що влада

мала позитивне зобов'язання розголошувати заявнику відповідну інформацію. Наприклад, це було встановлено в справі, в якому заявники вимагали доступу до інформації про ризики, які створювало забруднення навколишнього середовища для здоров'я і добробуту людини (Герра та інші проти Італії, 19 лютого 1998 року, § 60, Збірник постанов і рішень 1998-I) або інформації, яка дозволила б їм оцінити будь-який ризик, який виникає від їхньої участі в ядерних випробуваннях (Макгінлі і Іган проти Сполученого Королівства, 9 червня 1998 року, § 101, Збірник постанов і рішень 1998 III) або випробуваннях, пов'язаних з впливом токсичних хімікатів (справа Роше, наведено вище). Суд встановив, зокрема, що виникло позитивне зобов'язання гарантувати «ефективне та доступне судочинство», яке б дозволяло заявникам отримувати доступ до "всієї відповідної та належної інформації" (Роше, наведено вище, § 162). Існування такого позитивного зобов'язання також було встановлено в разі, коли заявники попросили доступу до архівів соціальних служб, що містить інформацію про їхнє дитинство і особистої історії (Гаскін, наведено вище; та М.Г. проти Сполученого Королівства, № 39393/98, 24 вересня 2002 року), і в разі, коли заявникам не дозволили отримати копії їхніх медичних карт (К. Х. та інші проти Словаччини, № 32881/04, 28 квітня 2009 року).

У відповідь на скаргу заявників відповідно до статті 10 Конвенції в деяких цих справах Суд встановив, що це положення було невідповідним або відсутність втручання в здійснення заявниками їх прав, захищених статтею 10 (тобто, свобода на отримання інформації від тих, хто бажає її передати – див. Роше; Гаскін; Герра та інші; і Леандер, наведені вище).

Незважаючи на те, що існування позитивних зобов'язань за статтею 8 Конвенції чітко встановлено, ефективне здійснення прав за статтею 10 може також вимагати прийняття позитивних заходів захисту, навіть у сфері відносин між приватними особами. Держава може також нести відповідальність у результаті недотримання зобов'язання щодо прийняття належного національного законодавства (ВГТ Ферейн геген Тьєрфабрікен проти Швейцарії, № 24699/94, § 45, ЄСПЛ 2001 VI). У цивільно-правових позовах може бути встановлено порушення Конвенції в разі, коли тлумачення національним судом правового акту, як приватного договору, так і публічного документу законодавчого положення або адміністративної практики, вважається необґрунтованим, довільним, дискримінаційним або, в більш широкому сенсі, несумісним принципами Конвенції, що лежать в її основі (справа Хуршид Мустафа і Тарзібахі проти Швеції, № 23883/06, § 33, 16 грудня 2008 року; Пла і Пунсерно проти Андорри, № 69498/01, § 59, ЄСПЛ 2004 VIII).

При визначенні того, чи існує позитивне зобов'язання, необхідно враховувати те, що повинне бути встановлене справедливе співвідношення між інтересами суспільства та інтересами приватної особи, пошук якого є характерною рисою Конвенції. Обсяг цього зобов'язання неминує буде змінюватися з урахуванням різноманітності ситуацій, труднощів, пов'язаних з підтриманням порядку в сучасному суспільстві і вибору, який необхідно зробити щодо пріоритетів і ресурсів. Також таке зобов'язання не повинно тлумачитися як таке, що покладає нездійснений або невідповідний тягар на владу (Озгюр Гюндем проти Туреччини, № 23144/93, § 43, ЄСПЛ 2000-III; Епплбі і інші проти Сполученого Королівства, № 44306/98, § 39, ЄСПЛ 2003 VI).

(3) Останні розробки

Суд нещодавно почав тлумачити свободу отримання інформації у більш широкому сенсі (справа Таршашаг а сабадшагьогокерт проти Угорщини [Tarsasag a Szabadsagjogokert v. Hungary], № 37374/05, § 35, 14 квітня 2009 року). Суд почав рухатися в напрямку більш широкого тлумачення поняття "свободи отримання інформації" і тим самим в напрямку визнання права на інформацію. На відміну від попереднього підходу, Суд встановив, що відмова в доступі до матеріалів, що є у влади, була втручанням в право заявників відповідно до статті 10 (Об'єднання "Матері Південної Чехії" проти Республіки Чехія (рішення) № 19101/03, 10 липня 2001 року; та Таршашаг а сабадшагьогокерт [Tarsasag a Szabadsagjogokert], наведено вище). Іншою важливою справою Молодіжна ініціатива з прав людини проти Сербії, наведено вище. У цьому рішенні Суд ще раз підкреслив, що «свобода отримання інформації» включає в себе право доступу до інформації, відповідно до обґрунтувань у справі Кенеді проти Угорщини (№ 31475/05, 26 травня 2009 року).

Крім того, функція створення форумів для публічної дискусії не обмежується для преси. Ця функція також може здійснюватися неурядовими організаціями, діяльність яких є важливим елементом інформаційної громадської дискусії (див. Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung, наведено вище, §§ 33-34).

Незважаючи на те, що громадськість має право отримання інформації, що становить суспільний інтерес, стаття 10 не гарантує абсолютного права доступу до всіх документів (див., наприклад, справу Об'єднання «Матері Південної Чехії», наведено вище, в якому відмова в доступі, який був необхідний екологічній асоціації, до технічних деталей будівництва атомної електростанції була визнана Судом обґрунтованою).

Проте, як тільки національний суд надасть доступ до документів, влада не зможе перешкоджати виконанню постанови суду. У контексті проведення історичного дослідження Суд встановив, що доступ до першоджерел документів в державних архівах є суттєвою складовою здійснення встановлених статтею 10 прав (Кенеді проти Угорщини, № 31475/05, § 43, 26 травня 2009 року). Суд також виніс рішення на користь журналіста, який хотів опублікувати інформацію про використання державних коштів з боку муніципальної влади, вказуючи на те, що його метою було зробити законний внесок у публічну дискусію з питань раціонального управління (Рошияну проти Румунії, № 27329/06, 24 червня 2014 року).

Суд далі підкреслив важливість права отримання інформації від приватних та юридичних осіб. У той час як політичні і соціальні новини можуть бути найбільш важливою інформацією, захищеною статтею 10, свобода отримання інформації поширюється не тільки на повідомлення про суспільно значимі події, але також охоплює культурне самовираження та розваги (справа Хуршид Мустафа і Тарзібахі, наведено вище, в якій заявники - сім'я іммігрантів іракського походження - були виселені з квартири після відмови прибрати супутникову тарілку, за допомогою якої вони дивилися телевізійні програми на арабській мові і фарсі). Велика палата підкреслила важливість принципу «вільного обміну думками та ідеями» (Гіллберг проти Швеції [ВП], №. 41723/06, § 95, 3 квітня 2012 року).

(4) Обмеження

Відповідно до положень пункту 2 статті 10, здійснення свободи отримання і передавання інформації може бути підпорядковане таким формальним вимогам, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві при переслідуванні законної мети. У контексті свободи преси Суд багаторазово підкреслював, що не тільки преса має задачу передачі інформації та ідей, що представляють інтерес для суспільства, а й суспільство також має право отримувати їх. Отже, особливо серйозні причини повинні приводитися для обґрунтування будь-яких заходів, що обмежують доступ громадськості до такої інформації (див., серед багатьох авторитетних джерел, справу Таймс Ньюспейперс Лтд., наведено вище, §§ 40-41). Об'єднання громадянського суспільства, чії функції схожі з функціями преси, в рівній мірі отримують надійний захист відповідно статті 10. Влада не може створювати перешкоди і бар'єри для збору інформації з суспільно значущих питань, особливо якщо вони мають монополію на інформацію (див. Таршашаг а сабадшагьогокерт [Tarsasag a Szabadsagjogokert], наведено вище, в якому асоціації-заявникові було відмовлено в доступі до деталей скарги депутата до Конституційного суду, яка містила суспільно значиму інформацію).

У разі, коли оскаржуване обмеження встановлене не безпосередньо Державою, а недержавними структурами, Суд зосереджується на аналізі позитивного зобов'язання щодо захисту прав особи, встановлених статтею 10, від зазіхань інших осіб. При проведенні оцінки він приймає до уваги ряд факторів, включаючи характер порушеного права і його важливість для заявника; важливість конкуруючих інтересів; будь-які суспільно значимі елементи; доступність альтернативних засобів отримання або передачі інформації, характер і обсяг обмежень (див. Хуршид Мустафа і Тарзібахі, наведено вище, §§ 44-50; Епплбі і інші, наведено вище, § § 41-49).

(5) Доступ до Інтернету

Було б очевидним почати з того, що блокування доступу до Інтернету може "безпосередньо суперечити фактичному формулюванню пункту 1 статті 10 Конвенції, відповідно до якого права, закріплені в цій статті охороняються «незалежно від державних кордонів» (Ахмет Ілдірім проти Туреччини, наведено вище, § 67).

Це рішення заслуговує особливої уваги. Воно стосується попереджувальної постанови суду, яка блокує доступ до всіх сайтів Google. Заявник володіє і керує сайтом, на якому він публікує свою наукову роботу, окрім іншої інформації. Сайт створено з використанням веб-сайту Google Sites і хостингу (що полегшує створення і спільне використання веб-сайту в групі). В процесі кримінального судочинства проти стороннього сайту відповідно до закону, що забороняє образу пам'яті Ататюрка, весь доступ до Google Sites був заблокований (ні Сайти Google, ні сайт заявника не були предметом розгляду кримінальної справи). Покарання діяло до тих пір, поки рішення не було прийняте по суті, або незаконний зміст сайту, розміщеного на Google Sites був видалений. Тому запобіжний захід був встановлений у вигляді обмеження на опублікування деяких матеріалів, так як це було запроваджено до будь-якого рішення по суті справи.

Для позбавлення доступу заявника до його власного сайту, це загальне блокування доступу до частини Інтернету вплинуло на його право отримувати і поширювати інформацію та ідеї. Це також блокувало доступ до всіх сайтів, що були розміщені на

Google Sites. Той факт, що це було «обмеженням доступу в Інтернет» (а не повною заборонаю), "не зменшує його значення, особливо тому, що Інтернет став одним з головних засобів, за допомогою якого люди реалізують своє право на свободу вираження поглядів та інформація, що забезпечує необхідні інструменти для участі в заходах і дискусіях, що стосуються політичних питань і питань, що становлять загальний інтерес.» . Суд встановив порушення статті 10 на підставі, зокрема, наступних принципів (§ 64):

«(...) Суд вважає, що це обмеження публікації деяких матеріалів не обов'язково є несумісним з Конвенцією як принципове питання. Проте, законодавча основа необхідна для гарантування жорсткого контролю над обсягом заборон і ефективного судового контролю для запобігання будь-якого зловживання владою (...). У зв'язку з цим, судовий перегляд такого заходу, заснований на встановленні рівноваги між конкуруючими інтересами, що розглядаються, і призначений для встановлення балансу між ними, є неймовірним без основи, яка встановлюють чіткі особливі правила, що стосуються застосування запобіжних заходів для свободи вираження поглядів(...)»

У цій справі Суд визнав провину національних органів влади:

- за незмогу встановити чи можливо було б обрати інший метод крім того, який блокує доступ до сайту, який винний у порушенні;
- за те, що влада не прийняла до уваги той факт, що такий захід з блокування доступу до великої кількості інформації істотно обмежує права користувачів інтернету і «мав значні побічні ефекти»;
- за невідповідні процедури уникнення зловживань: внутрішнє законодавство повинне надавати гарантії для забезпечення того, що наказ блокування конкретного сайту не використовується в якості засобу блокування доступу в цілому (§§ 66-68).

Суд встановив відсутність порушення, з іншого боку, у зв'язку зі скаргою звичайного користувача інтернет-сайтів, що спеціалізуються на розповсюдженні музики ("myspace.com" і "last.fm"), коли влада блокувала два веб-сайти, тому що вони поширювали музичні твори, тим самим порушуючи авторські права (Акденіз проти Туреччини (рішення), наведено вище). Заявник подав скаргу до Страсбурзького суду про те, що цей захід порушує його право на отримання інформації. На відміну від справи Ахмет Ілдірім проти тієї ж держави, Суд відхилив клопотання. Той факт, що користувачі інтернет-сайту, що поширює музичні твори, страждали від непрямих наслідків блокуючого заходу, не є достатнім для того, щоб вважати їх «жертвами» відповідно до статті 34 Конвенції. Зацікавлені користувачі були позбавлені лише одного з багатьох засобів прослуховування музики і могли легко отримати доступ до всього обсягу музичних творів іншими способами, які не порушують авторських прав. Крім того, заявник не стверджував, що він був позбавлений одного з важливих засобів комунікації або можливості приймати участь в дискусії з питань, що становлять спільний інтерес.

Суд повідомив про заяву проти Туреччини відповідно до статті 10 стосовно рішення про блокування доступу до YouTube.¹⁸ А у вересні 2010 року було повідомлено про заяву проти Литви, подану затриманою особою, якій відмовили в доступі до Інтернету для того, щоб вступити до університету.¹⁹

(6) Висновок

Наведений вище огляд демонструє, що право на інформацію отримує зростаюче визнання у Європейського Суду. Відповідно до нещодавньої прецедентної практики, Інтернет є інструментом, який дозволяє громадянам реалізувати своє право на «свободу отримання інформації» (Ахмет Їлдірім, наведено вище, § 54). Таким чином, Конвенція відіграє більш важливу роль в цій галузі. Справа Ахмет Їлдірім також має відношення до текстів на цю тему, встановлених Радою Європи, Європейським Союзом та Організацією Об'єднаних Націй, а також до порівняльного аналізу національних систем (§§ 19-37).

Втручання держави у вигляді блокування чи іншого обмеження доступу до Інтернету буде суворо перевірятися Європейським Судом. Прецедентне право встановлює обсяг зобов'язань держави у справі залежно від характеру опублікованої в мережі інформації, предмет спору та статусу заявника (власник чи користувач сайту). Стосовно порушення "захисту авторських прав", яке не викликало загального інтересу, Суд вважає, що національні органи влади мають особливо широкі межі розсуду (Акденіз проти Туреччини (рішення), наведено вище, § 28) , Це також стосується користувачів комерційних сайтів, але межі розсуду, якими користуються держави повинні розглядатися наперед, щоб встановити чи питання, яке розглядається не є суворо "комерційним" повідомленням, а таким, яке робить внесок у дискусію з питань «загального інтересу» (Ешбі Дональд і інші, наведено вище, § 41).

Ситуація є іншою, коли власник і користувач веб-сайту не мають можливості доступу до власного сайту внаслідок більш широкого блокування доступу до Google. В такому випадку, для того, щоб відповідати стандартам Конвенції необхідно прийняти особливо сувору правову основу - ту, яка встановлює обсяг обмежень і забезпечує ефективний захист від можливих зловживань. У цьому випадку блокування доступу в Інтернет спричинило серйозний ефект «додаткової цензури» ефекту (Ахмет Їлдірім, наведено вище, §§ 64-66. У цій справі Суд визнав і підтвердив «права інтернет-користувачів», а також необхідність

¹⁸. Справи повідомлені 16 квітня 2014 року: Енгіз, Акденіз, Алтіпармак проти Туреччини, № 48226/10 та № 14027/11, див.:

<http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-144097>

¹⁹. Янковскіс проти Литви, № 21575/08; для доказів і питань сторонам дивіться:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=875334&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>

національній владі - в тому числі кримінальним судам – врівноважувати конкуруючі інтереси,що розглядаються. Будь-які обмеження повинні контролюватись тим, що вони є суворо необхідними для досягнення законної мети.

Крім того, проблеми можуть виникати, якщо держава забезпечує державну службу виключно через Інтернет, який не є широко доступним або є дорогим.²⁰

VI. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВ У БОРОТБІ З НАСИЛЬСТВОМ ТА ІНШОЮ ЗЛОЧИННОЮ АБО НЕЗАКОННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ІНТЕРНЕТІ

(1) Інтернет: позитивні зобов'язання Держав і захист прав осіб

а) Захист осіб, які перебувають в уразливому становищі, включаючи дітей і неповнолітніх

В ході прийняття рішень Суд визначив різні категорії людей, які він вважає "вразливими". Ця вразливість має певні наслідки, коли Суд повинен вирішити, чи є факт порушення прав, закріплених в Конвенції, наприклад стосовно позитивних зобов'язань, які Суд визнав тісно пов'язаними з вразливістю заявників.

У контексті Інтернету Суд нещодавно прийняв до уваги вплив інформації, доступної в мережі, на дітей (Рух раелітів проти Швейцарії [ВП], наведено вище, § 72). Кілька інших рішень заслуговують особливої уваги стосовно Інтернету.

i. Використання Інтернету педофілами

Дванадцятирічний хлопчик став жертвою невідомої особи, що розмістив оголошення сексуального характеру про нього на сайті знайомств в Інтернеті. Його батько не міг подати позов проти будь-якої особи, оскільки законодавство Фінляндії на той час не дозволяло поліції або судам вимагати від постачальників послуг Інтернет розголошення особистості людини, що розмістила оголошення. Суд, повторивши принцип, відповідно до якого певна поведінка вимагає застосування кримінальних санкцій, постановив, що Держава не виконала позитивні зобов'язання щодо захисту прав дитини на недоторканність її особистого життя, оскільки захист дитини від фізичної і моральної шкоди не отримав пріоритету над вимогою конфіденційності .

²⁰. Наприклад, повідомлення про судові рішення тільки через платну підписку на бюлетень в Інтернеті може мати наслідки для поваги терміну для оскарження і таким чином на право доступу до суду відповідно до статті 6 Конвенції. Дивіться Фаркаш та інші проти Румунії, № 30502/05, для доказів і скарг. [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng-comold/Pages/search.aspx#{"appno":\["30502/05"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng-comold/Pages/search.aspx#{)

Концепція фізичної і моральної недоторканності захищається відповідно до статті 8 як аспект особистого життя. У цьому контексті анонімність і конфіденційність в Інтернеті не повинна змушувати Державу відмовлятися від захисту прав потенційних жертв, особливо стосовно осіб, які знаходяться в уразливому становищі. Захист конфіденційності не може бути абсолютним і повинен поступатися іншим правомірним вимогам, таким як запобігання заворушенням чи злочинам або захисту прав і свобод інших осіб. Таким чином, національні влади повинні забезпечити проведення належного і ефективного розслідування і розгляду таких злочинів, навіть якщо це тягне за собою втручання у відносини приватних осіб.

Європейський Суд дійшов такого висновку у справі К.Ю. проти Фінляндії, наведеній вище:

«(...) Без упередженості до питання про те, чи може поведінка особи, що розмістила оголошення протиправного характеру в Інтернеті отримати захист відповідно до статті 8 і 10, з огляду на його вартий осуду характер, незважаючи на це, завданням законодавця є встановлення належної нормативно-правової бази для врегулювання різних заяв, конкурують за отримання захисту в цьому контексті. Проте, така

нормативно-правова база була відсутня у відповідний час, в результаті чого позитивні зобов'язання Фінляндії щодо заявника не могли бути виконані.»

Це рішення застосовує питання про кібер-злочинності, принципи, встановлені в справі М.С. проти Болгарії, наведеній вище, стосовно позитивних зобов'язань держав-членів щодо захисту осіб, які знаходяться в уразливому становищі, такі зобов'язання є невід'ємною частиною статті 3 і 8 Конвенції.

ii. Порнографія, що знаходиться у вільному доступі в Інтернеті

Як вказав Суд у справі Перрін, наведеній вище, засудження в кримінальному порядку за порнографічні та непристойні фотографії в Інтернеті, доступні на безкоштовній основі на головній сторінці (без будь-якої перевірки віку) може бути частиною зобов'язання Держави щодо захисту моралі та прав інших осіб .

Держава не виконує свої зобов'язання, якщо вона не захищає або не намагається захистити молодих людей, осіб, які знаходяться в уразливому становищі, своїм законодавством. Відповідно до Суду,

«Той факт, що можуть бути доступні інші засоби захисту від шкоди не робить невідповідним звернення уряду до кримінального переслідування, особливо в ситуації, коли інші заходи не є більш ефективними.»

b) Онлайн публікація фотографій, що зображують статеві зносини

i. Відповідальність інтернет-користувачів

У справі Пей проти Сполученого Королівства (№ 32792/05, 16 листопада 2008 року) заявником був інспектор з нагляду за умовно засудженими особами за скоєння злочинів сексуального характеру, які щойно звільнилися з в'язниці. Він був звільнений роботодавцем після того, як останній виявив, що заявник був головою об'єднання, що сприяє поширенню сексуальної практики; їх сайт в Інтернеті рекламував садомазохистське обладнання і включав посилання на інший сайт, що містив фотографії заявника, закритого капюшоном, який брав участь у таких практиках. Суд встановив, що це втручання було виправдане, оскільки співробітник був пов'язаний зі своїм роботодавцем боргом вірності, стриманості і розсуду, і з огляду на делікатний характер роботи заявника зі злочинцями, які вчинили злочини сексуального характеру. Суд встановив, що національні органи влади не вийшли за межі свободи розсуду, які вони мали при прийнятті обачного підходу стосовно обсягу, в якому громадська обізнаність про сексуальне життя заявника могла завдати шкоди його здатності ефективно виконувати свої обов'язки. Важливим було підтримання його поваги злочинцями, які перебувають під його наглядом, а також довіра суспільства в цілому і, зокрема, жертв злочинів сексуального характеру.

ii. Об'єктивні труднощі, які технічні ресурси не завжди в змозі подолати

У справі Мушо проти Італії (рішення) (№ 31358/03, 13 листопада 2007 року), голова асоціації католицьких батьків, які отримали електронні листи спаму порнографічного характеру, оскаржував відмову розгляду його скарги щодо невідомих осіб. Суд встановив, що отримання небажаних повідомлень може розглядатися як втручання в особисте життя. Проте, користувачі електронної пошти, після підключення до Інтернету, вже не могли користуватись ефективним захистом їх особистого життя і отримували небажані

повідомлення, які вони могли б контролювати за допомогою комп'ютерних «фільтрів». Ряд країн і операторів мереж зіткнулися з об'єктивними труднощами в боротьбі з явищем спаму і відстеженням відправників таких повідомлень, а технічні ресурси не завжди допомагали. За таких обставин Суд не зміг встановити, що держава, для виконання будь-яких позитивних зобов'язань, які вона мала відповідно до статті 8, повинна була докласти додаткових зусиль. На його думку:

«(...) Оператори мережі діють в межах угод з державними органами влади і під їх наглядом. Відповідно, якщо заявник вважав, що недбалість може бути покладена на державу або оператора, який надавав йому послуги, за відсутності нагляду та / або ефективного захисту від відправлення небажаних повідомлень електронною поштою, він міг подати позов про відшкодування збитків в цивільних судах.»

с) Інтернет і дифамація, погрози та образи

У справі Делфі АС проти Естонії [ВП], наведеній вище, коментарі були опубліковані у відповідь на статтю, опубліковану на Інтернет-порталі новин. Вони вважались наклепницькими і дифамаційними, тому що вони були вульгарними, принижували людську гідність і містили погрози (§§ 114 і 117). Портал новин Делфі АС не видалив їх доти, поки вони були повідомлені потерпілою стороною через декілька тижнів. Суд встановив, що коментарі не були захищені статтею 10. Він встановив наступні принципи (§ 110):

«Суд відразу ж зазначає, що експресивна діяльність користувачів в Інтернеті створює безпрецедентну платформу для здійснення свободи вираження поглядів. Вона не може заперечуватись і була визнаний Судом в попередніх справах (див. Ахмет Ілдрім проти Туреччини, № 3111/10, § 48, ЄСПЛ 2012, та Таймс Ньюспейперс Лтд. (№. 1 і 2) проти Сполученого Королівства, № 3002/03 та 23676/03, § 27, ЄСПЛ 2009). Проте, поряд з цими перевагами, також може виникнути певна небезпека. Дифамаційна та інша незаконна мова, в тому числі ненависні висловлювання та висловлювання, які підбурюють до насильства, може бути поширена, як ніколи раніше, в усьому світі, за лічені секунди, а іноді залишатися постійно доступною в мережі. Ці дві суперечливі реалії знаходяться в основі цієї справи. Беручи до уваги необхідність захисту цінностей, що знаходяться в основі Конвенції, і з огляду на те, що права відповідно до статті 10 та 8 Конвенції заслуговують рівної поваги, повинен бути встановлений баланс, який зберігає значення обох прав. Таким чином, в той час як Суд визнає, що важливі переваги, які можуть бути отримані від Інтернету для здійснення свободи вираження поглядів, необхідно також пам'ятати, що відповідальність за дифамаційні або інші види незаконних висловлювань повинна зберігатись і стати ефективним засобом правового захисту від порушення прав осіб.»

d) Захист іммігрантів та іноземців

і. Расистські або ксенофобські висловлювання з використанням Інтернету

У Держави може існувати нагальна суспільна потреба захисту громадського порядку і прав інших осіб, наприклад, іммігрантів, від неприємних і принизливих зауважень і відношення. Така поведінка з великою ймовірністю може викликати соціальну напруженість і підірвати віру в демократичні інститути. Таким чином, прийняття державою заходів в таких ситуаціях для зниження згубного впливу расистських і ксенофобських висловлювань є виправданим.

У справі Фере, наведеній вище, Суд вважав, що використані формулювання очевидним чином спонукали до дискримінації та розпалювали расову ворожнечу, вказавши наступне:

«... В деяких демократичних країнах може вважатися необхідним застосування санкції або навіть запобігання будь-яким формам вираження поглядів, які поширюють, заохочують, підтримують або виправдовують ненависть, засновану на нетерпимості (включаючи релігійну нетерпимість), за умови, що будь-які встановлені 'формальності', 'умови', 'обмеження' або 'санкції' відповідають законній меті ...

Правопорушення проти особистості, вчинені шляхом образи, висміювання чи наклепу, допущених щодо певної частини населення або певних груп, або заохочення дискримінації, є достатньою підставою для прийняття владою заходів щодо забезпечення стримування расистських висловлювань щодо свободи вираження поглядів, яка безвідповідально використовується для того, щоб принизити гідність або навіть поставити під загрозу безпеку таких груп населення. Політичні висловлювання, які провокують ворожнечу, засновану на релігійній, етнічній або культурній упереджені думках, становлять небезпеку для миру в суспільстві і політичної стабільності в демократичних державах.

«... для політиків дуже важливо, при публічному вираженні своєї думки, уникати коментарів, які можуть сприяти розвитку нетерпимості (див. Ербакан проти Туреччини, № 59405/00, 6 липня 2006 року, § 64) .

... Політики повинні бути особливо уважними до захисту демократії і її принципів, оскільки їх кінцевою метою є отримання влади.

... Заохочення заборони в'їзду іноземцям є серйозним порушенням прав особистості і має гарантувати прийняття запобіжних заходів усіма органами влади, включаючи політиків.»

Суд підтвердив, що для держав важливою була боротьба з расовою дискримінацією в усіх формах і проявах. Суд посилався на тексти різних постанов Комітету Міністрів Ради Європи щодо діяльності ЄКРН в боротьбі з расизмом, ксенофобією, антисемітизмом і нетерпимістю. Він додав:

«Суд надає особливого значення використаному засобу і контексту, в якому були виражені оскаржувані коментарі в цій справі, і, отже, їх потенційний вплив на громадський порядок і соціальну злагоду.»

Нарешті, Суд підкреслив принцип, відповідно до якого "[владі] необхідно проявляти стриманість у використанні кримінального провадження, особливо у випадках, коли доступні інші засоби реагування на невинуваті напади і критику з боку [їх] опонентів".

ii. Підбурювання до бойкоту і дискримінації іноземного виробництва в Інтернеті

Міський голова має обов'язки і відповідальність. Він повинен зберігати певний нейтралітет і бути стриманим у своїх діях, коли вони в цілому стосуються місцевих органів влади, які він представляє. Він не повинен закликати використовувати цю владу на дискримінаційній основі (Віллем, наведено вище, §§ 35-41).

е) Розголошення фінансових даних та даних про матеріальний добробут

i. Важливість прозорості політики

У справі Випіч проти Польщі (№ 2428/05, 25 жовтня 2005 року) член міської ради був зобов'язаний розкрити дані про своє фінансове становище і документи про власність. Декларація повинна була бути згодом опублікована в Бюлетені, доступному населенню в Інтернеті, разом з деклараціями інших членів ради, а в разі ненадання такої інформації він втрачав свій місячний зарібок. Заявник поскаржився на те, що публікація може зробити його і його сім'ю мішенню для злочинців.

Хоча ця міра була втручанням у особисте та сімейне життя заявника, Суд встановив, що вона була необхідною в демократичному суспільстві для "запобігання злочинам", в даному

випадку корупції в політиці. У цьому контексті використання Інтернету для публікації такої інформації було гарантією того, що виконання зобов'язання розголошення відомостей підлягало суспільній перевірці, оскільки, на думку Суду:

«Населення має законний інтерес у встановленні того, що місцева політика є прозорою і доступ до декларацій в Інтернеті робить доступ до такої інформації ефективним і простим. Без такого доступу зобов'язання не мало б практичного значення якого реального впливу на ступінь інформованості населення з політичних процесів.»

Публікація статті про фінансове становище члена Європейського парламенту, з іншого боку, не виникала проблем. Серед інших міркувань Суд прийняв до уваги те, що фотографію, яка розглядається, можливо було знайти в Інтернеті, тому заявник не міг скаржитися на будь-яке порушення його права на особисте життя в цьому відношенні. Крім того, він був політичним діячем, і тим самим увійшов в суспільну арену, він повинен був прийняти той факт, що він стане об'єктом пильної уваги засобів масової інформації (Кроне Ферлаг ГмбХ та Ко КГ, наведено вище, § 37).

ii. Відмивання грошей і дифамація

Газета Таймс опублікувала дві статті, в яких стверджувалося про встановлення величезної системи відмивання грошей Г.Л., який був представлений як ватажок російської мафії та його ім'я згадувалося повністю в першій статті. Дві статті, про які йде мова, були опубліковані на сайті Таймс в Інтернеті в день їх опублікування в друкованому вигляді в газеті. У той час як проходив розгляд першого позову про наклеп, статті залишалися на сайті Таймс, де вони були доступні користувачам Інтернету в архівах минулих випусків. Потім був поданий другий позов про наклеп щодо триваючої публікації статей в Інтернеті. Після цього відповідачі додали до статей, доступних в режимі онлайн, передмову про те, що відносно кожної статті проводився розгляд про наклеп, і що вони не повинні розповсюджуватися і на них не можна посылатися без консультації з юридичним відділом газети Таймс.

У рішенні справи Таймс Ньюспейперс Лтд., наведеній вище, Суд вважав важливим те, що, хоча розгляд про наклеп стосовно двох статей розпочався в грудні 1999 року, заявник не додавав ніякого застереження до статей в його Інтернет-архіві до грудня 2000 року. Суд зазначив, що відповідний Інтернет-архів підтримувався самим заявником, і що національний суд не запропонував видалити потенційно дифамаційні статті з архівів. За таких обставин Європейський Суд прийшов до висновку про те, що вимога про публікацію належної застереження до статті, що міститься в Інтернет-архіві, чи не було невідповідним втручанням у здійснення права на свободу вираження поглядів.

Європейський Суд вказав, що введення термінів давності за позовами про наклеп було націлене на забезпечення можливості відповідачам, обвинувачених у наклепі, ефективно організувати свій захист від позовних вимог. Договірні Держави повинні були самі встановити відповідний строк позовної давності.

У той час як потерпілому заявнику повинна бути надана реальна можливість відстояти своє право на репутацію, розгляд про наклеп, порушений проти газети після значного проміжку часу цілком може, за відсутності виняткових обставин, спричинити невідповідне втручання в свободу преси відповідно до статті 10 Конвенції.

f) Захист передачі інформації через Інтернет і зобов'язання Держави

Кількість суперечок, пов'язаних з Інтернетом постійно збільшується та більша кількість справ, безумовно, повинні постати перед судом. Потім виникне необхідність застосовувати принципи, розроблені в інших контекстах. Ці принципи описані нижче.

(2) Позитивні зобов'язання держав щодо запобігання насильства та іншої злочинної діяльності, розроблені в інших контекстах

a) Позитивне зобов'язання захищати людей від рабства і торгівлі людьми відповідно до статті 4

У своєму рішенні у справі Ранцев проти Республіки Кіпр та Росії, №25965/04, §§ 289 і 307, 7 січня 2010 року, суд встановив, що, на додаток до зобов'язання проводити внутрішнє розслідування подій, що відбуваються на їх території; держави-члени також мають обов'язки у справах транскордонної торгівлі людьми ефективно співпрацювати з відповідними органами інших держав, зацікавлених в розслідуванні подій, які відбулися за межами їх території. В іншому випадку торговці можуть діяти без отримання будь-яких покарань. Необхідність повного і ефективного розслідування, що охоплює всі аспекти тверджень про торгівлю людьми від вербування до експлуатації є незаперечною. Держави повинні приймати до уваги всю мережу торгівлі людьми за участю країн походження і транзиту, а також країну призначення.

b) Позитивні зобов'язання щодо захисту осіб від заподіяння фізичної шкоди і сексуального насильства

i. Позитивні зобов'язання щодо забезпечення покарання за звалтування і іншу насильницьку поведінку і сексуальне насильство відповідно до статті 3 і 8

Принциповим є питання про те, що повинні існувати заходи на національному рівні, які б гарантували повагу людської гідності і захист найкращих інтересів дитини (С.А.С. і С.С. проти Румунії, № 26692/05, § 82, 20 березня 2012 року). У своєму рішенні суду чітко визнає, що країни повинні відповідно до статті 3 і 8 гарантувати проведення ефективного розслідування у справах насильства проти дітей. Суд також посилається на міжнародні зобов'язання держав і, зокрема Конвенції Організації Об'єднаних Націй з прав дитини.

Позитивні зобов'язання держави можуть включати в себе прийняття заходів навіть у сфері відносин осіб між собою. У справі М.К. проти Болгарії, наведено вище, Суд дійшов до висновку про те, що:

«(...) Держави мають позитивне зобов'язання, що є невід'ємною частиною статей 3 і 8 Конвенції, щодо прийняття кримінально-правових положень, що встановлюють ефективне покарання за звалтування і повинні застосовувати їх на практиці за допомогою проведення ефективного розслідування та обвинувачення.»

Ефективне стримування від таких тяжких злочинів як звалтування, що стосуються основоположних цінностей і найважливіших аспектів особистого життя, вимагає ефективних кримінально-правових положень. Діти та інші особи, які знаходяться в уразливому становищі, зокрема, мають право на ефективний захист.

Позитивне зобов'язання проведення офіційного розслідування не може в принципі обмежуватися лише справами жорстокого поводження представників Держави.

ii. Інші позитивні зобов'язання відповідно до статті 8

Держави-члени також мають позитивні зобов'язання відповідно до Конвенції щодо менш серйозних правопорушень, скоєних приватними особами, які порушують особисте життя дітей або заподіяння їм шкоди фізичної або психічної. У справі Зьодерман проти Швеції [ВП] (№ 5786/08, ЄСПЛ 2013 рік) Суд встановив порушення права на повагу особистого життя (стаття 8 Конвенції) через відсутність чітких законних положень, які відносять до розряду протизаконних дій акт зйомки оголеної дитини у своєму будинку і без її відома. Навіть якщо цей випадок не включає фізичне насильство, зловживання або контакт, повинна бути забезпечена "належна правова база, яка б захищала заявника» від такої поведінки (§§ 85 і 89).

с) Позитивне зобов'язання боротьби з расизмом, розпалюванням ворожнечі, дискримінацією, нетерпимістю і вихвалюванням насильства і тероризму

Суд розглянув ряд справ з цього питання, включаючи, наприклад:

- Джерсілд проти Данії, 23 вересня 1994 року § 30, Серія А, № 298

«(...) [Суд] з особливою серйозністю ставиться до життєвої необхідності боротьби з расовою дискримінацією в усіх її формах і проявах.»

- Гюндюз, наведено вище, § 40

«(...) толерантність та повага рівної гідності всіх людей є основою демократичного, плюралістичного суспільства. При цьому принципово важливою може виявитися необхідність в деяких демократичних країнах встановлення санкцій або навіть запобігання будь-якої форми вираження думки, яка поширює, заохочує, підтримує чи виправдовує ненависть, засновану на нетерпимості (включаючи релігійну нетерпимість) за умови, що будь-які встановлені 'формальності', 'умови', обмеження 'або' санкції 'є пропорційними законній меті ...»

- Гюндюз, наведено вище, § 41

« (...) Не може бути сумнівів у тому, що конкретне вираження поглядів, яке є розпалюванням ворожнечі, і яке є образливим для конкретних осіб або груп, не захищається статтею 10 Конвенції.»

Щодо розпалювання ворожнечі і вихвалювання насильства Суд постановив в справі Сюрек, наведеній вище, що штраф, накладений на заявника, який займався пропагандою сепаратизму як власник журналу, закликаючи до кривавої помсти, може розумно розглядатися як відповідний "нагальній суспільній потребі".

Також, засудження заявника в кримінальному порядку за співучасть в прославленні тероризму після публікації малюнка, що стосується атак 11 вересня 2001 року було визнано відповідним статті 10 Конвенції (Леруа проти Франції, № 36109/03, 2 жовтня 2008 року). З огляду на складний характер боротьби з тероризмом засудження переслідувало ряд законних цілей: підтримання громадського порядку, запобігання заворушенням чи злочинам. Твір не просто критикував імперіалізм США, а прославляв їх знищення за допомогою насильства. Підпис під карикатурою висловлював моральну солідарність з

терористами. Вихваляння акту насильства, здійсненого проти тисяч цивільних осіб образило гідність жертв.

Суд також підкреслив, що без прямого заклику до актів ненависті, деякі заяви можуть бути серйозними і шкідливими, що суперечить Конвенції. Суд неодноразово наголошував, що дискримінація за ознакою сексуальної орієнтації є настільки ж серйозною, як і дискримінація за ознакою раси, походження або кольору шкіри (Вежеланд проти Швеції, № 1813/07, 9 лютого 2012 року). Тому також необхідно бути особливо пильним стосовно інтернет-коментарів користувачів Інтернету, навіть якщо їхнім наміром не було висловлення зневаги до осіб або груп. Іноді дискусії щодо законного суб'єкта можуть викликати дискримінаційні коментарі, які принижують гідність, права або репутацію меншин або вразливих груп населення, порушуючи Конвенцію.

Відповідно до статті 17 Конвенції, висловлювання, несумісні з цінностями, проголошеними і гарантованими Конвенцією, не захищаються статтею 10. Приклади таких висловлювань включають заперечення Голокосту, виправдання про-нацистської політики, асоціювання всіх мусульман з серйозними терактами, називання євреїв "джерелом всього зла в Росії" (Леїдо і Ізорні проти Франції, 23 вересня 1998 §§ 47 і 53, Збірка судових рішень 1998 VII; .. Гароді проти Франції (рішення), № 65831/01, ЄСПЛ 2003 IX ;. Норвуд проти Сполученого Королівства (рішення), № 23131/03, ЄСПЛ 2004 XI; ... Вітцш проти Німеччини (рішення), № 7485/03, 13 грудня 2005 року, і Павло Іванов проти Росії (рішення), № 35222/04, 20 лютого 2007 року). "(...), як і будь-яке інше зауваження, спрямоване проти основних цінностей Конвенції ..., виправдання про-нацистської політики не може користуватися захистом, передбаченим статтею 10.

[існує] категорія чітко встановлених історичних фактів - таких, як Голокост – заперечення якого або перегляд буде знятий з захисту статті 10 статтею 17 Конвенції і, таким чином, втратити можливість використовувати статтю 10 (див. також Гароді проти Франції (рішення), (наведено вище).

Загальна і небезпечна атака проти тієї чи іншої етнічної групи суперечить цінностям терпимості, миру у суспільстві і відсутності дискримінації, які лежать в основі Конвенції і не користуються захистом статті 10 (Павло Іванов, наведено вище). Те ж саме стосується інших зауважень, спрямованих проти основоположних цінностей Конвенції: расистських і антисемітських (Гароді, наведено вище) або ісламофобського зауваження (Норвуд, наведено вище)

ДОДАТОК – СПИСОК ПОСТАНОВ ТА РІШЕНЬ

-А-

А.Д. проти Нідерландів, № 21962/93, 11 січня 1994 року

Ахмет Їлдірім проти Туреччини № 3111/10, ЄСПЛ 2012 р.

Ейрі проти Ірландії, 9 жовтня 1979 року серія А, № 32

Акдаш проти Туреччини, № 41056/04, 16 лютого 2010 року (доступно тільки французькою мовою)

Акденіз проти Туреччини (рішення) № 20877/10, 11 березня 2014 року

Ол-Скайні та інші проти Сполученого Королівства [ВП], № 55721/07, ЄСПО 2011

Олексій Овчинников проти Росії, № 24061/04, 16 грудня 2010 року

Аманн проти Швейцарії [ВП], № 27798/95, ЄСПЛ 2000-II

Анхойзер-Буш Інк. проти Португалії [ВП] № 73049/01, 11 січня 2007 року, ЄСПЛ 2007 I

Міжнародні Захисники Тварин проти Сполученого Королівства [ВП] (№ 48876/08, § 119, ЄСПЛ, 2013 рік

Епллбі і інші проти Сполученого Королівства, № 44306/98, ЄСПЛ 2003 VI

Огаст проти Сполученого Королівства, № 36505/02, 21 січня 2003 року

Аутронік АГ проти Швейцарії, 22 травня 1990 року, § 47, Серія А, N 178

Аксель Спрінгер АГ проти Німеччини [ВП], № 39954/08, ЄСПЛ 2012

Аксель Спрінгер АГ проти Німеччини (№2) № 48311/10, 10 липня 2014 року

-В-

Б.Б. проти Франції, № 5335/06, 17 грудня 2009 року (доступно тільки французькою мовою)

Бартнік проти Польщі (рішення) 53628/10, 11 березня 2014 року

Бельп'єстро проти Італії, 43612/10, 24 вересня 2013 року

Бен ель Махі проти Данії, № 5853/06, ЄСПЛ 2006-XV (витяги)

Бладет Тромсо і Стенсаас проти Норвегії [ВП], № 21980/93, ЄСПЛ 1999 III)

Болен проти Німеччини, 53495/09, 19 лютого 2015 року

Бруне проти Франції, 21010/10, 18 вересня 2014 року

-С-

С.А.С. та С.С. проти Румунії, № 26692/05, 20 березня 2012 року

Катан та інші проти Республіки Молдова та Росії [ВП], № 43370/04, 8252/05 та 18454/06, ЄСПЛ 2012 (витяги)

Редакція газети "Правое дело" і Штекель проти України № 33014/05, 5 травня 2011 року

Копланд проти Сполученого Королівства, № 62617/00, ЄСПЛ 2007-I

Кокс проти Туреччини, № 2933/03, 20 травня 2010 року

Кумпене та Мазере проти Румунії [ВП], № 33348/96, § 111, ЄСПЛ 2004-XI

-D-

Далеа проти Франції (рішення) № 964/07, 2 лютого 2010 року (доступно тільки французькою мовою)

Де Гаес і Гійселс проти Бельгії, 24 лютого 1997 року, Збірник постанов і рішень 1997 I

Де Лесквен дю-Плессі – Кассо проти Франції (№2) № 34400/10, 30 січня 2014 року

Делфі АС проти Естонії [ВП], № 64569/09, 16 червня 2015 року

-E-

Едісьон Плон проти Франції, № 58148/00, § 53, ЄСПЛ 2004 IV

Редакція газети "Правое дело" і Штекель проти України, № 33014/05, 5 травня 2011 року

Еон проти Франції, № 26118/10, 14 березня 2013 року

-F-

Фатуллаєв проти Азербайджану, № 40984/07, 22 квітня 2010 року

Фере проти Бельгії, № 15615/07, § 80, 16 липня 2009 року (доступно тільки французькою мовою)

Флінккіле та інші проти Фінляндії, № 25576/04, 6 квітня 2010 року

-G-

Гароді проти Франції, (рішення), № 659831/01, ЄСПЛ 2003 IX (витяги)

Гардель проти Франції, № 16428/05, 17 грудня 2009 року (доступно тільки французькою мовою)

Гаскін проти Сполученого Королівства, 7 липня 1989 року, серія А, № 160

Гіллберг проти Швеції, [ВП], № 41723/06, § 95, 3 квітня 2012 року

Герра та інші проти Італії, 19 лютого 1998 року, Збірник постанов і рішень 1998 I

Гюндюз проти Туреччини, № 35071/97, § 41, ЄСПЛ 2003 XI

-H-

Халфорд проти Сполученого Королівства, 25 червня 1997 року, § 42, Збірник постанов і рішень, 1997 III

Хендісайд проти Сполученого Королівства, 7 грудня 1976 року, серія А, № 24

Хірсі Джамаа та інші проти Італії, [ВП], № 27765/09, ЄСПЛ 2012

-J-

Джалуд проти Нідерландів [ВП], № 47708/08, ЄСПЛ 2014

Джерсілд проти Данії, 23 вересня 1994 року, Серія А, № 298

-К-

К. Х. та інші проти Словаччини, № 32881/04, 28 квітня 2009 року

К.Ю. проти Фінляндії, № 2872/02, 2 грудня 2008 року

Кенеді проти Угорщини, № 31475/05, 26 травня 2009 року

Кеннеді проти Сполученого Королівства, № 26839/05, 18 травня 2010 року

Хелілі проти Швейцарії, № 16188/07, 18 жовтня 2011 року

Хмель проти Росії, № 20383/04, 12 грудня 2013 року

Хуршид Мустафа і Тарзібахі проти Швеції, № 3883/06, 16 грудня 2008 року

Кіннунен проти Фінляндії, № 24950/94, Рішення Комісії від 15 травня 1996 року

Клас та інші проти Німеччини, 6 вересня 1978 року, серія А, № 28

Кроне Ферлаг ГмбХ і Ко. Кг проти Австрії, № 34315/96, 26 лютого 2002 року

Кур'єр Цайтунгсферлаг та Друкерай ГмбХ проти Австрії (№2), № 1593/06, 19 червня 2012 року

-L-

Леандер проти Швеції, 26 березня 1987 року, серія А, № 116

Леїде і Ізорні проти Франції, 23 вересня 1998 року, Збірник постанов і рішень 1998 VII

Ленцінг АГ проти Сполученого Королівства, № 38817/97, 9 вересня 1998 року

Леруа проти Франції, № 36109/03, 2 жовтня 2008 року (доступно тільки французькою мовою)

Ліберті і інші проти Сполученого Королівства, № 58234/00, 1 липня 2008 року

Лендон Очаковські-Лоран та Жюлі проти Франції, [ВП], № 21279/02 та 36448/02, ЄСПЛ 2007-IV

Лінгенс проти Франції, 8 липня 1986 року, Серія А № 103

Луазо проти Франції (рішення), № 46809/99, ЄСПЛ 2003 XII (витяги) (доступно тільки французькою мовою)

-M-

М.С. проти Болгарії, № 39272/98, ЄСПЛ 2003 XII

М.Г. проти Сполученого Королівства, № 39393/98, 24 вересня 2002 року

М.К. проти Франції, № 19522/09, 18 квітня 2013 року

М.М. проти Сполученого Королівства, № 24029/07, 13 листопада 2012 року

Макгінли і Іган проти Сполученого Королівства, 9 червня 1998 року, Збірник постанов і рішень 1998 III

Маквей, О'Ніл і Еванс проти Сполученого Королівства, № 8022/77, 8025/77 і 8027, звіт Комісії від 18 березня 1981 року, Рішення та звіти 25

Megadat.com SRL проти Молдови, № 21151/04, 8 квітня 2008 року

Моріс проти Франції, [ВП], № 29369/10, 23 квітня 2015 року

Мослі проти Сполученого Королівства, № 48009/08, 10 травня 2011 року

Рух раелітів проти Швейцарії [Mouvement Raelien Suisse v. Switzerland], № 16354/06, §§ 54-58, 13 січня 2011 року

Мушо проти Італії, № 31358/03, 13 листопада 2007 року (доступно тільки французькою мовою)

-N-

Недім Шенер проти Туреччини, № 38270/11, 8 липня 2014 року

Нейж і Сунде Кольмісоппі проти Швеції, (рішення), № 40397/12, 9 лютого 2013 року

Ньюс Ферлагс ГмбХ & Ко.КГ проти Австрії, № 31457/96, ЄСПЛ 2000-I

Німіц проти Німеччини, 16 грудня 1992 року, § 29, серія А, № 251-B

Ніскасаарі та Отавамедіа Оу проти Фінляндії, № 32297/10, 23 червня 2015 року

Норвуд проти Сполученого Королівства, № 23131/03, 15 листопада 2004 року

-O-

Обершлік проти Австрії (№2) 1 липня 1997 року, Збірник постанов і рішень 1997-IV

Обсервер і Гардіан проти Сполученого Королівства [Observer and Guardian v. the United Kingdom], 26 листопада 1991 року, Серія А, № 216

Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung проти Австрії, № 39534/07, § 41, 28 листопада 2013 року

Озгюр Гюндем проти Туреччини, № 23144/93, ЄСПЛ 2000-III

-P-

П. та С. проти Польщі, № 57375/08, 30 жовтня 2012 року

П.Г. та Дж.Х. проти Сполученого Королівства, № 44787/98, ЄСПЛ 2001-IX

Паеффген Гмбх проти Німеччини, № 25379/04, 21688/05, 21722/05 та 21770/05, 18 вересня 2007 року

Палусінські проти Польщі (рішення), № 62414/00, ЄСПЛ 2006-XI

Павло Іванов проти Росії (рішення) № 35222/04, 20 лютого 2007 року

Пей проти Сполученого Королівства, № 32792/05, 16 листопада 2008 року

Пек проти Сполученого Королівства, № 44647/98, ЄСПЛ 2003 I

Перрін проти Сполученого Королівства, №5446/03, ЄСПЛ 2005-XI

Перуццо та Мартінс проти Німеччини, (рішення) № 7841/08 та 57900/12, 4 червня 2013 року

«РЕТА Дойчланд» проти Німеччини (рішення), № 43481/09, 8 листопада 2012 року

Пла і Пунсерно проти Андорри, № 69498/01, ЄСПЛ 2004 VIII

Премінін проти Росії, № 44973/04, 10 лютого 2011 року

-Q-

-R-

Ранцев проти Республіки Кіпр та Росії, № 25965/04, 7 січня 2010 року

Рено проти Франції, №13290/07, 25 лютого 2010 року (доступно тільки французькою мовою)

Роше проти Сполученого Королівства [ВП], № 32555/96, ЄСПЛ 2005-X

Рошияну проти Румунії [ВП], № 27329/06, 24 червня 2014 року

Ротару проти Румунії [ВП], № 28341/95, ЄСПЛ 2000-V

Růžový panter o.s. проти Чеської Республіки, № 20240/08, § 33, 2 лютого 2012 року

-S-

С. і Марпер проти Сполученого Королівства [ВП], № 30562/04 і 30566/04, § 41, 4 грудня 2008 року

Сааресто та інші проти Фінляндії № 184/06, 12 жовтня 2010 року

СК Едітура Орізонтурі СРЛ проти Румунії [SC Editura Orizonturi SRL v. Romania], № 15872/03, 13 травня 2008 року (доступно тільки французькою мовою)

Шуман проти Польщі (рішення), № 52517/13, 3 червня 2014 року

Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft SRG проти Швейцарії, № 34124/06, 21 червня 2012 року

Шачча проти Італії, № 50774/99, ЄСПЛ 2005-I

Об'єднання "Матері Південної Чехії" проти Республіки Чехія [Sdružení Jihočeske Matky v. the Czech Republic], № 19101/03, 10 липня 2001 року (доступно тільки французькою мовою)

Шимоволос проти Росії, № 30194/09, 21 червня 2011 року

Сміт Кляйн проти Нідерландів, № 12633/87, 4 жовтня 1990 року

Зьодерман проти Швеції, [ВП], № 5786/08, ЄСПЛ 2013

Штоль проти Швейцарії [ВП], № 69698/01, ЄСПЛ 2007 XIV

Сюрєк проти Туреччини (№ 1) [ВП], № 26682/95, ЄСПЛ 1999 IV

Шима проти Угорщини, № 29723/11, 9 жовтня 2012 року

-T-

Таршашаг а сабадшагьогокерт проти Угорщини [Tarsasag a Szabadsagjogokert v. Hungary], № 37374/05, 14 квітня 2009 року

Тієрбефраєр е. В.в. проти Німеччини, [Tierbefreier e.V. v. Germany] № 45192/09, 16 січня 2014 року

Таймс Ньюспейперс Лтд. Проти Сполученого Королівства (№1 та №2), № 3002/03 та 23676/03, 10 березня 2009 року

Тімпул Інфо-Меґезін і Анґхел проти Молдови [Timpul Info-Magazin and Anghel v. Moldova], № 42864/05, 27 листопада 2007 року

-U-

Узун проти Німеччини, № 35623/05, 2 вересня 2010 року

-V-

Ван дер Вельден проти Нідерландів (Рішення), № 29514/05, ЄСПЛ 2006-XV (витяги)

Вейделанд проти Швеції № 1813/07, 9 лютого 2012 року

Ферлагсгруппе Ньюс Гмбх та Бобі проти Австрії [Verlagsgruppe News GmbH and Bobi v. Austria] № 59631/09, 4 грудня 2012 року

ВГТ Ферейн геген Тьєрфабрікен проти Швейцарії [Vgt Verein gegen Tierfabriken v. Switzerland], № 24699/94, ЄСПЛ 2001 VI

Фон Ханновер проти Німеччини (№ 2) [ВП], № 40660/08 та 60641/08, ЄСПЛ 2012

-W-

Вебер і Саравія проти Німеччини (рішення), № 54934/00, ЄСПЛ 2006-XI

Węgrzynowski та Smolczewski проти Польщі, № 33846/07, 16 липня 2013 року

Віллем проти Франції, №10883/05, 16 липня 2009 року (доступно тільки французькою мовою)

Вітч проти Німеччини (рішення), № 7485/03, 13 грудня 2005 року (доступно тільки англійською мовою)

Випіч проти Польщі, № 2428/05, 25 жовтня 2005 року

-X-

X і Y проти Нідерландів, 26 березня 1985 року, серія A, № 91

-Y-

Молодіжна ініціатива з прав людини проти Сербії, № 48135/06, 25 червня 2013 року